

Izhaja vsako soboto — Izdaja Tiskovni konzorcij »Ljudska pravica«. — Direktor konzorcija in odgovorni urednik Tomo Brejo. Uredništvo: Tomšičeva ul. 9. Uprava: Kopitarjeva ulica 2. — Telefon uredništva št. 23-951-9, uprave 23-261-23-263 — Telefon naročniškega in oglasnega oddelka št. 21-030 — Številka štokovnega računa 604 90321-0 — Mesečna naročnina 60 din, trimesečna 163 din, polletna 300 din, celoletna 600 din — Poštni predal 42 — Tisk tiskarne »Ljudske pravice«

Ljudska PRAVICA

GLASILO ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

12 VSEBINE:

Poglobljanje demokratičnosti in zakonitosti kazenskega sodstva

Vzpon in moč našega vojnega letalstva

Pomladanski velesjem v Zagrebu

Razcvet bujskega okraja

Literarni feljton: Srečanje

Teden dni po svetu
Ob zatonu degolizma v Franciji

15. maj - Dan zmage naših narodov

Dan 15. maj 1945 bo vedno zapisan kot eden izmed najpomembnejših in največjih dni v zgodovini jugoslovanskih narodov, to je dan, ko so se naši narodi s pomočjo svoje ljudske armade osvobodili tujih okupatorjev in domačih izdajalcev. Dnevi ljudskih vstaj po republikah leta 1941, dan rojstva FLRJ 29. novembra 1943 in dan zmage 15. maja 1945 označujejo tri velike dogodke na poti naših narodov iz suženjstva v svobodo, tri odločilne datume njihove ljudske revolucije.

Bolj ko nas leta oddaljujejo od teh dogodkov, bolj se zavedamo njihove zgodovinske pomembnosti in veličine.

15. maj 1945 je dan zgodovinskega obračuna naših narodov s tujimi osvajalci in tlačitelji vseh časov. To je mejnik v njihovi tisočletni zgodovini, izpolnjeni z oboroženimi vstajami, krvavimi bitkami in nesebičnim delom dolgih generacij njihovih največjih in najboljših ljudi za obstanek, svobodno življenje in razvoj naših narodov. Junaška zgodovina naših narodov je bila navdihovalka njihovi ljudski vojski v odločilnih bitkah na življenje in smrt proti fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem.

15. maj 1945 je prav tako dan zgodovinskega obračuna naših narodov z domačimi in tujimi izkoriščevalci, s krvavimi oblastniki in vsiljivimi varuhi vseh časov. Stoletja trajajoč boj za staro pravdo je bil končan z zmago teptanega in izkoriščanega ljudstva. Samo s tem, da je bila to zmaga delovnega ljudstva in njegove armade, smo si zagotovili resnično neodvisnost in si odprli pot v napredek. Ljudstvo, ki si je priborilo zmago v krvavi in žrtev polni revoluciji, ki je prevzelo oblast in začelo graditi zase nov svet brez izkoriščevalcev, svoje zmage ne bo nikoli več izpustilo iz rok in se bo vedno borilo na življenje in smrt, ker ima kaj braniti.

Ze teden dni je vihrala nad porušenim Berlinom zastava zavezniške zmage, že teden dni je po cestah Nemčije ležalo nepregledno raztreseno orožje poraženih hitlerjevskih vojsk, ki so se brezpogojno predale zavezniškim in prenehale z odporom, vsa Evropa je že slavila konec vojne, ko je naša ljudska armada še vedno krvavela v boju s sovražniki in ped za pedjo osvobajala zemljo svojih narodov. Izmed vseh zatiranih narodov v Evropi smo prvi začeli z oboroženo vstajo proti fašističnim okupatorjem, vsa štiri leta smo se častno borili na strani zaveznikov in zadnji smo morali končati krvavo borbo, da smo uspeli osvoboditi svoje narode in jim zagotoviti neodvisnost.

Zato je 15. maj naš praznik, dan zmage jugoslovanskih narodov.

V tej, za ves svet usodepolni vojni nam ni bilo nič poklonjeno. Pomoč, ki

smo jo prejeli, se ne more primerjati z doprinosom, ki smo ga prispevali k skupni zavezniški zmagi. Milijon 700 tisoč Jugoslovancev je dalo življenje za zmago nad fašizmom, za osvoboditev domovine in za svobodo drugih okupiranih narodov. Kostri naših narodnih borcev niso razsejane samo po vseh gozdovih in planinah Jugoslavije, skorajda ni bilo v Evropi koncentracijskega taborišča ali zapora, ki bi v njem ne bili mučili in ubijali Jugoslovancev. Vojni ujetniki, izgnanci, interniranci, obsojenci, odpeljanci na prisilno delo, sto tisoči in sto tisoči jugoslovanskih ljudi so bili pregnani z rod-

ljudstva na vsem njegovem narodnostnem ozemlju. Poslednja vas, kjer prebiva slovensko ljudstvo, je bila organizirano oporišče Osvobodilne fronte in vključena v vsenarodni napor slovenskega ljudstva, da se osvobodi tujih in domačih tlačiteljev. Ni ga kraja na celotnem slovenskem narodnostnem ozemlju, kamor ne bi stopila partizanska noga, ni takega kraja, ki bi ne doprinesel žrtev v krvi in imovini k skupni borbi in zmagi. Zato je 15. maj praznik celotnega slovenskega ljudstva, prav tako onega, ki v lastni republikli gradi socializem skupaj z bratskimi jugoslovanskimi narodi, kot onega, ki

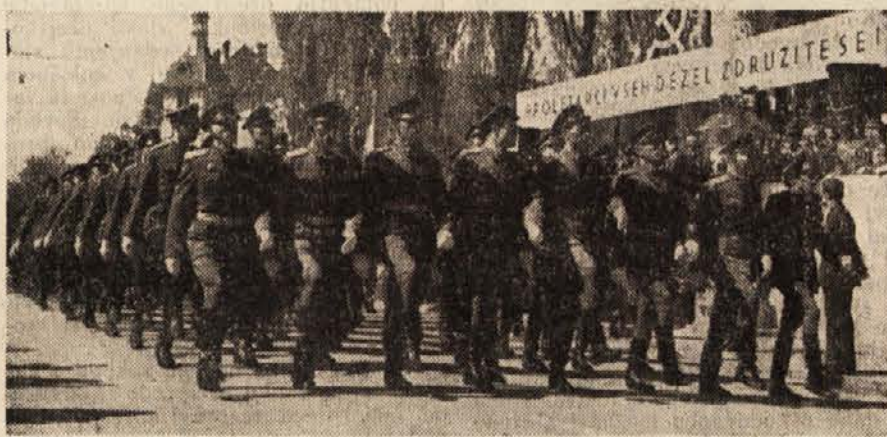
venskih kmetov, do kaznovanja šolskih otrok, če govorijo med seboj slovensko, metanja bomb na maloštevilne slovenske ustanove — skratka metode strahovanja in terorja nad slovenskim življenjem.

Takšen, naravnost sovražni odnos do slovenske narodne manjšine, ki vedno bolj prevladuje v politični in uradni praksi Italije, ne more voditi k rešitvi tega vprašanja, marveč nasprotno; more ga samo ostriti in zastropeljati oziroma nad obema sosedomi. Razumljivo je, da se slovenska in jugoslovanska javnost ne bo nikoli dezinteresirala za položaj slovenske narodne manjšine v Italiji in bo vedno z ogorčenjem reagirala na vsako nasilno in sovražno postopanje proti njej. Nasprotno pa bi spoštovanje pravice do življenja in razvoja tamošnje slovenske narodne manjšine lahko pomenilo veliko več kot znak dobre volje za ureditev samega tega vprašanja, to bi pomenilo, da si je tudi v Italiji utrolo pot prepričanosti, da je zgodovinska nujnost, da se med obema državama uredi vsa vprašanja, ki motijo dobro sosedstvo, vključno vprašanje Trsta.

Nobeneh drugih pretenzij nimamo kot to, da živimo z vsemi narodi in državami v miru, v sodelovanju in koristnem izmenjavanju gospodarskih in kulturnih dobrin, v medsebojnem spoštovanju in sporazumevanju na podlagi enakopravnosti. Ni vprašanja, katerega na tej podlagi ne bi bilo mogoče rešiti.

Ni pa težko ugotoviti, da je naša javnost najbolj ogorčena in da jo naravnost žali predvsem način, kako De Gasperi išče takšno rešitev. Tristranska deklaracija, londonski sporazum, izkoriščanje članstva v Atlantskem paktu in pozivanje Malenkova, naj pokaže dobro voljo s tem, da pristane na tristransko deklaracijo, prav gotovo ne vodijo nikamor. Takšna politika, pa naj bo še tako vztrajna, ne more privedi do sporazumne ureditve spornih vprašanj, preprosto iz tega razloga ne, ker njen cilj ni sporazum, temveč enostranski diktat, izigravanje interesov jugoslovanskih narodov, teptanje njihove enakopravnosti. Treba je ubrati drugo pot in drugačna sredstva, ki bodo sposobna privedi do sporazuma.

Jugoslavija želi mir v svetu, za utrditev miru tudi stori, kar največ more.

Danes imamo močno Ljudsko armado, ki je sposobna obraniti našo svobodo

ne grude in raztepeni od Ukrajine do Francije, od Afrike do Skandinavije. Lahko rečemo, nikjer ni bilo organiziranega odpora proti fašizmu v Evropi, da ne bi do njega našli poti tudi Jugoslovani. V veliki večini so bili Jugoslovani vespovsod znani kot vzorni patrioti, predani do poslednjega diha svojemu ljudstvu in njegovi osvobodilni borbi. To je bil veliki zgodovinski čas, v katerem so vsi pošteni ljudje, kjerkoli so bili, čutili veliko odgovornost za svoje delo in ponašanje pred svojim ljudstvom in zgodovino. Zato je toliko bolj obsojanja vredna in bedna vloga onih izdajalcev, ki so iz sebičnih in razrednih interesov vodili bratomorno vojno pod zaščito okupatorja. Naj vedo vsi, ki tega še do danes niso spredeli, da vsako podpiranje teh najgrših izdajalcev v zgodovini naših narodov naše ljudi žali, ker pomeni teptanje tistega, kar so naši ljudje povezali s svojo častjo in poštenostjo.

V zgodovini bo ostalo vedno zapisano dejstvo, da je bila v najtežjih dneh na pobudo Komunistične partije ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda, ki je združila vse poštene in rodoljubne ljudi v borbi za osvoboditev slovenskega delovnega

se še vedno bori za svoje narodne in socialne pravice izven državnih jugoslovanskih meja. Celotno slovensko ljudstvo je doživelo svoj zgodovinski prepoved, se ovedelo svojih narodnostnih pravic in zmagalo v ljudski revoluciji. Zato slovensko ljudstvo po letu 1945 ni isto, kot je bilo pred letom 1941, prav tako kot FLRJ ni ista, kot je bila stara Jugoslavija.

Če se je jugoslovanska ljudska armada leta 1945 morala amakniti s slovenskega narodnostnega ozemlja na Koroškem, v Slovenski Benečiji, na Goriškem in iz Trsta v takrat nastali situaciji, ki za jugoslovanske narode ni bila ugodna zaradi takšne razdelitve interesnih sfer med Sovjetsko zvezo in zahodnimi zavezniki, s tem še ni rečeno, da smo hoteli našo narodnostno manjšino onkraj meje prepustiti na milost in nemilost narodnostnemu in gospodarskemu zatiranju ali celo iztrebljanju. Imamo sosedo na naših severnih mejah, t. j. v Avstriji, kjer kaže, da si razumevanje za življenje in reševanje perečih vprašanj naše narodne manjšine vedno bolj utira pot. Se posebej nas veseli, da je prav med avstrijskimi socialisti največ ljudi, ki javno podpirajo pravično rešitev odprtih vprašanj, bistvenih za življenje Slovencev na Koroškem. V Italiji pa si te stvari drugače predstavljajo. Tam še vedno mislijo, da je vprašanje slovenske narodne manjšine najbolje reševal fašizem, ki je slovensko narodno manjšino zanikal in jo iztrebljal. Zato postopno, toda vztrajno uvajajo do Slovencev iste metode in isti odnos — od premeščanja slovenske inteligence v Italijo, razlašanja in dražb posestev, ki so v rokah strnjeno naseljenih slo-

Dolge kolone ujetnikov so se pomikale po naših cestah 15. maja 1945

S 1. junijem bo začela izhajati

»LJUDSKA PRAVICA«

spet kot dnevnik

in sicer kot

slovenska izdaja »Borbe«.

Ta novi dnevnik bo prinašal obilo zanimivih poučnih člankov in vesti, tako iz inozemstva, kjer ima »Borba« številne dopisnike in sodelavce, prinašal pa bo tudi zanimive prispevke iz vseh delov države. S tem da bo »Ljudska pravica« izhajala dnevno kot sestavni del »Borbe« v slovenskem jeziku, bo objavila najvažnejše članke in vesti iz tega našega centralnega glasila, približno polovico prostora pa bo zavzemalo gradivo iz življenja v Sloveniji. Ni nam treba posebej poudarjati, da bo novi dnevnik imel stalne zanimive rubrike, kot so komentarji, dnevna kronika, pisma uredništvu, zanimivosti iz znanosti in tehnike, roman v nadaljevanjih, žensko in mladinsko stran in podobno.

Slovenska »Borba« bo izhajala dnevno v precejšnjem obsegu, in sicer na 8 do 16 straneh. Mesečna naročnina bo 250 din, posamezna številka pa bo veljala 10 din. Prepričani smo, da bo slovenska »Borba« vsakogar zadovoljila, zato se takoj naročite nanjo. Postala vam bo najboljši prijatelj in vam pomenila dragocen stik s svetom ter dajala vedno pravo podobo našega gospodarskega, političnega in kulturnega življenja.

Naročila naslavlajte na upravo »Ljudske pravice« — slovenske izdaje »Borbe«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 2, poštni predal 42.

Dosedanji naročniki tednika »Ljudske pravice« bodo prejeli od 1. junija naprej dnevnik, če ga pa ne želijo prejemati, naj to sporočijo.

Pred III. kongresom Zveze sindikatov

Obdobje med II. kongresom Zveze sindikatov Slovenije, ki je bil v maju leta 1949, in III. kongresom, ki bo v prihodnjih dneh, t. j. od 24. do 26. maja, je bilo za nas in vse delovne ljudi naše socialistične domovine obdobje velikih naporov, borb, preizkušenj in tudi neprecenljivih zmag.

V času med obema kongresoma je v nas vseh dozorevalo spoznanje, da se more socialistična revolucija razviti v pravo ustvarjalno silo le, če deželo upravljajo neposredno proizvajalci. V tem spoznanju je pravi preobrat. Odvirgli smo sovjetske vzore in njihove teorije o graditvi socializma. Te teorije in njihova praksa so v primeri z našo potjo in delavskim gibanjem v svetu pokazale svoj protidelavski obraz. Spoznali smo, da so to le puhle, demagoške, izdajalske, v socialistične parole zavite fraze. Spoznali smo, da so take teorije privedle v Sovjetski zvezi do zmage birokratizma in diktature peščice privilegiranih birokratov nad brezpravnimi delavskimi množicami in težnjo do podrejanja svobodoljubnih narodov. Zaupajoč v svoje lastne sile, polni revolucionarnega ognja in ljubezni do domovine, smo verni marksističnim naukom vztrajali na svoji poti graditve resnične socialistične družbe. To ni bilo lahko. Kajti Sovjetska zveza s svojo satelitsko bratovščino ni izbirala sredstev, da bi nas pokorila. Od ekonomske blokade do kulturnih in političnih diskriminacij, od propagandnih

groženj do odkritih izzivanj na mejah, od laži in klevetanj do razbijanja enotnosti delavskega razreda v svetu, od pozivanja na upor do terorističnih in diverzantskih grup, od insceniranih procesov do mučenja naših državljanov, ki se nahajajo v Sovjetski zvezi ali v njenih satelitskih državah, vsega so se posluževali in se poslužujejo po načelu: namen opravičuje sredstva, da bi zavrla svobodno misel in socialistični razvoj. Naši narodi so se odločno uprli takim, vse prej kot socialističnim metodam. Premagovali smo vse težave. Zato je obdobje med dvema kongresoma polno revolucionarnih zmag, s katerimi je bilo poplačano plemenito žrtvovanje, zmag, na katere smo ponosni ne samo delavci naše domovine, temveč tudi vsi napredni ljudje v svetu, do katerih je podrla resnica o naši stvarnosti.

V našem delu, praktičnem revolucionarnem delovanju so se oblikovala bogata spoznanja. Postali smo pozornejši in občutljivejši za družbeni razvoj. Postavili smo nepremagljive ovire zoper razvoj parazitiskih birokratskih teženj, ki ogrožajo v prehodnem obdobju socialistični razvoj, s tem da smo začeli graditi in negovati organizem delavskega — družbenega upravljanja.

Sindikati Slovenije bodo ob oceni opravljenega dela med obema kongresoma lahko ugotovili, da so razvijali svojo delavnost v skladu z družbenimi notranje- in zunanjepolitičnega dogajanja. Vso to dejavnost je ves čas pre-

V tem duhu rešuje vsa mednarodna vprašanja. To je danes znano vsemu svetu. Prav tako pa tudi ves svet ve, da so naši narodi zelo občutljivi za vse, kar ogroža njihovo neodvisnost in svobodo, ker so se na lastni koži prepričali, da vse to tudi ogroža njihov obstanek. Brez neodvisnosti in svobode pa ne le ne more biti pogojev za njihov nacionalni obstanek, temveč tudi ne more biti pogojev za njihov gospodarski in kulturni napredek, za boljši in pravičnejši družbeni red, za socializem. Naša neodvisnost in graditev socializma pa sta najbolje zavarovana, če vlada v svetu mir. Zato so jugoslovanski narodi življenjsko zainteresirani za mir. Kot ves svet tudi oni spremljajo z velikim interesom razvoj mednarodnih dogodkov, ki vplivajo na izboljšanje ali poslabšanje izgledov za mir. Morda so pri tem manj vznemirjeni, ker imajo manj iluzij. Prešli so trdo šolo izkušenj, posebno v letu 1948 in po njem, ko so bili izpostavljeni najhujšemu političnemu, ekonomskemu in vojaškemu pritisku SZ in satelitskih držav. Prav zahrbtni napad SZ nas je prisilil, da smo se poglobili v mednarodne odnose, jih znanstveno analizirali in samostojno odredili svoje mesto in vlogo v svetu. Znana so nam globoka nasprotja, ki danes pretresajo svet, toda to nam ni nikdar jemalo upanja, da se bo svet izognil najhujšemu razdejanju, ki bi bilo posledica nove vojne. Ohraniti mir ni samo možno, to je v življenjskem interesu vseh narodov sveta. Zato je prva naloga vseh naprednih ljudi v svetu, da delajo za mir. Delati za mir pa se pravi predvsem utrjevati fronto miru, krepiti fronto ljudi in narodov, ki se borijo proti napadalcu in ki so pripravljene storiti vse, da zavrnejo vsakega, ki ogroža druge narode. Vidimo, da se v svetu iz leta v leto večja število spornih vprašanj, namesto da bi se manjšalo. In vendar nobeno izmed teh vprašanj ni nerešljivo, če se bodo reševala s sodelovanjem prizadetih narodov in spoštovanjem njihovih koristi in teženj.

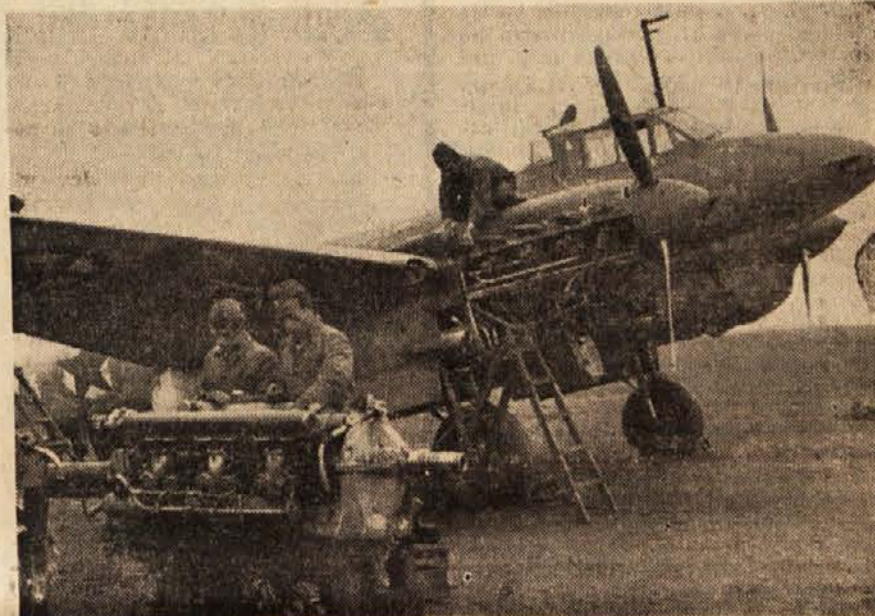
F. H.

Čuvarji našega neba

21. maj je Dan našega vojnega letalstva. Letos praznujemo 11. obletnico dneva, ko je poletelo prvo partizansko letalo v Bosanski krajini. Od tedaj do danes je doživelo naše vojno letalstvo velik razvoj. Po našem nebu že letajo letala domačih in najmodernejših inozemskih konstrukcij. Čuvarji našega neba so vsak trenutek pripravljeni braniti svobodo svoje domovine

Zgoraj: Ziroljenje letalca je neprestana šola
Desno: Maršal Tito na letalski razstavi

Zgoraj: Radijska zveza z letalcem je vzpostavljena

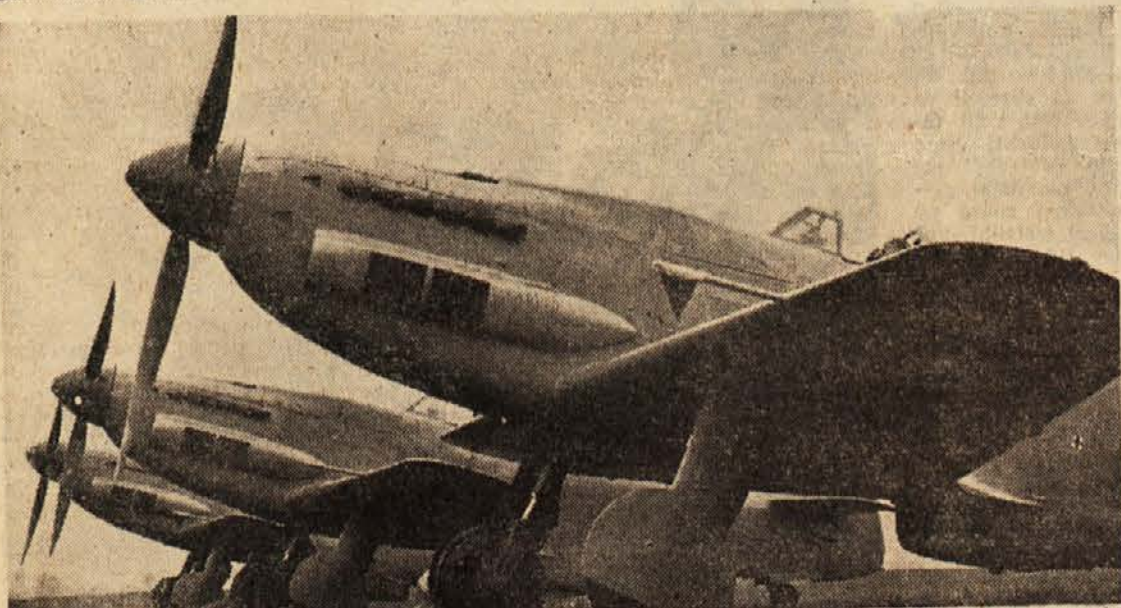
Desno: Še zadnji posvet pred poletom. — Mehaniki so najboljši tovariši pilotov. Od njihovega vestnega dela zavisi tudi gotovost pilota

Spodaj: V naših tovarnah že serijsko izdelujejo borbena letala

Še nekaj trenutkov in letalo bo odpeljalo padalce v višine

Levo: Naša letala vodijo izkušene roke mladih pilotov, ki ljubijo domovino

Skupina letal domače konstrukcije in izdelave S-49c

Znak je dan, letalo bo poletelo

Štafeta že nosi pozdrave in čestitke za maršala Tita

Petindvajseti maj je rojstni dan maršala Tita. Ta dan je za naše ljudstvo poseben praznik, zlasti pa mu daje poudarek množična ljudska manifestacija Titova štafeta, v kateri najbolj sodelujejo telesnovzgojne organizacije. Vsaka republika želi s svojo glavno štafeto po že naprej pripravljenem urniku doseči Beograd in dvorec maršala Tita, da bi mu po svojem izbranem predstavniku čestitala k 61. rojstnemu dnevu. Skoraj ni večjega kraja v vsej naši državi, ki ne bi želel in zmogel s svojo stransko štafeto sodelovati v tej manifestaciji ljubezni in predanosti maršalu Titu. Prav tako ni večjega delovnega kolektiva, ki ne bi želel, da bi bila proga štafeta speljana mimo ali pa celo skozi njegovo tovarno, rudnik ali gradbišče.

Organizacija Titove štafete v naši republici je v polnem razmahu. Vodi jo Zveza za telesno vzgojo Partizanov ob pomoči športnih zvez, organizacije PAZ in gasilcev. Nikoli še ni sodelovalo pri Titovi štafeti v naši republici toliko nosilcev štafete palice niti spremljevalcev, kot jih bo letos. Že po dosedanjih podatkih se je njihovo število v Sloveniji povzpelo na 40.000. Po doslej prijavljenih in organiziranih progah (313) bodo pretekli 2740 km. Pričakujejo, da se bo število prog v nekaj dneh povečalo na 400, število nosilcev štafetnih palic pa nad 3000. Samo v Mariboru se steka 64 lokalnih prog, v Murski Soboti 63, v Celju okrog 60, v Trbovljah okrog 20.

Glavna proga naše republike bo šla z vrha Triglava 21. maja, isti dan bo odšla tudi republiška proga iz Kopra in Crnomlja. Dan poprej bodo krenile na pot ostale republiške štafete, in sicer iz Dolnje Lendave, iz kmečke zadruge »Železne dveri« pri Ljutomeru ter iz Bovca. Proge, zlasti stranske, so speljane tako, da bodo nosilci štafetnih palic tekli skozi kraje, ki so postali znameniti v narodnoosvobodilni borbi ali pa so priče graditve socializma v naši državi.

Republiško štafeto palico je izdelal ing. Koba, v Beogradu pa jo bo izročil maršalu Titu Marino Urbanc, reprezentant v orodni telovadbi iz Hrastnika. Obenem s palico pa bo izročil dragemu maršalu tudi čestitke slovenskega ljudstva.

Iz Slovenije, in sicer iz Kopra, bo odšla tudi štafeta JLA, kakor tudi konjeniška štafeta, štafeta Avto-moto zveze Slovenije pa bo imela posebno progo. Na pot bo šla 24. maja ob enajstih, torej samo picel dan pred rojstnim dnevom maršala Tita. Njena proga je speljana skozi Postojno, Ljubljano, Celje in Brežice, v Bregani pa bodo slovenski motociklisti predali štafeto palico članom hrvatske motociklistične zveze, katere predstavnik bo tudi predal palico maršalu Titu. Letošnja štafeta motociklistov ima to posebno, da bodo v njej lahko sodelovali tudi avtomobilisti. V avto-motociklistični štafeti bodo sodelovala društva Postojna, Sežana, Vrhnika, Sava, »Zdravim Vrnucem«, »Edo Klemenčič«, Ljubljana, Domžale, Mengeč, Vransko, Celje, Sentjur, Radeče, Krško in Brežice.

ŠTAFETA S KOROSKEGA SE BO PRIKLJUČILA V DRAVOGRADU

Slovenj Gradec bo tudi letos veliko križišče štafet, zato jim Slovenjgradčani pripravljajo posebno slovesen sprejem. Tu se bodo namreč srečale štafete iz Lendave, Mežiške doline, okrajna štafeta ter štafeta zamejskih Koroscev, ki bo prešla državno mejo na Viču pri Dravogradu.

Glede čimbolj okusne in lepe izdelave štafetnih palic se hočejo odrezati fužinarji iz Raven ter mežiški rudarji. Pri sprejemu štafet v Trbovljah bodo sodelovale tudi »Svobode« z vsemi sekcijami pevskih zborov in godb. Društva Partizanov bodo zvečer priredila svečane akademije.

Prevaljski planinci bodo izročili štafeti pozdrave in čestitke z vrha Uršlje gore, ravenski planinci s Strojne, dižaki pa od domačije pisatelja Prežihovega Voranca, nadalje graditelji dravskih elektrarn v Vuzenici in Vuhredu.

ŠTAFETA KAJAKASEV JE ŽE NA POTI

Komaj je štafeta graničarjev pri Gornji Radgoni zapustila slovensko ozemlje, že je krenila na pot štafeta kajakašev. Njena pot je zlasti na div-

jih vodah zelo nevarna. Toda naši kajakaši nevarne brzice in slapove z veseljem premagujejo, ker hočejo prav ob Titovem rojstnem dnevu pokazati svojo izurjenost in pripravljenost. Kajakaška štafeta se je v sredo spustila po Savi pri Jesenicah, v Zalogu pri Ljubljani se ji je naslednji dan pridružila štafeta kajakašev, ki je prešla štafeto palico od veslačev »Savice« iz Ljubljane, le-ti pa so priveslali z Vrhnike. Danes, to je 16. maja popoldne, bodo slovenski kajakaši izročili štafeto palico hrvatskim, ki jo bodo ponesli dalje proti Beogradu.

ŠTAFETA LR HRVATSKE JE ODSLA IZ DUBROVNIKA

Iz Dubrovnika je v terek odšla glavna štafeta LR Hrvatske. Ob tej priložnosti jo je na mitingu ob prisotnosti velikega števila prebivalcev Dubrovnika pozdravil predsednik mestnega ljudskega odbora Ivica Siljak. Tej štafeti se je pridružil še 30 lokalnih, ki so prišli iz raznih ustanov, podjetij in šol. Pot hrvatske štafete je speljana skozi Kardeljevo, Makarsko, Split, Šibenik, Karlobag. Od tu jo bodo z ladjo pripeljali na otok Krk, v Pulj in na Reko, od koder bo nadaljevala pot v Karlovac, Zagreb, Koprivnico, Vukovar in dalje proti Beogradu.

LUDVIK KLADIVAR-BIBI

Pri letalski nesreči v Avstriji je zgubil svoje mlado življenje Ludvik Kladivar-Bibi. Že kot petnajstletni mladenič je sodeloval v prvi partizanski akciji v Zagorju. Vsa leta osvobodilnega boja je s svojo iznajdljivostjo in vztrajnostjo uspešno premagoval vse težave. Ko je naša armada iskala svojih letalcev, je odšel na pot v Krasnodar, kjer je postal pilot. Zadnja leta je kot inštruktor Letalske zveze Slovenije posredoval svoje znanje novim generacijam mladih letalcev. Od komunistične Biblija se poslavljamo žalostnih src, saj smo z njim izgubili dobrega tovariša in iskrenega borca.

Na zadnjih zborih volivcev so pretresali občinski družbeni načrt in ostale probleme, ki tarejo občane. Odziv je bil velik, še večjo voljo pa so volivci pokazali do dela, od katerega si obetajo velike rezultate. Razen raznih drobnih komunalnih del so začeli graditi novo šolo osemletko, ki bo stala na Lipnici, v središču občine. Kakšno zanimanje je za šolo, nam najbolj nazorno pričajo poslednji podatki. Ko so o teh stvareh razpravljali na zboru volivcev, so volivci že takoj sprejeli konkretno obveznost. Vsak volivec je ob-

zagotovljal materialnih temeljev našega letalstva, še ni končano in ne zjema vsega, kar je treba storiti. Nova tehnika prinaša nove probleme in naloge, to pa zahteva čedalje več navora in prizadevanja slehernega letalca. Pomoje za razvoj močnega letalstva imamo in smo tudi na najboljši poti, da to dosežemo v bližnji bodočnosti. Vzpono in graditvo socializma, ob trdni odločenosti za obrambo svobode in neodvisnosti se krepili in raste tudi naše vojno letalstvo. Naši vojni letalci, ki se zavedajo svojih nalog, so pripravljeni, kadar koli bi bilo potrebno, opraviti zaupanje, držati prisego in dosledno izpolniti naloge, ki jim jih nalagata domovina in naš vrhovni komandant tovariš Tito. *ppolkovnik Sreten Santić*

Vzpon in moč našega volnega letalstva

(Nadaljevanje z 2. strani) je po vojni usposobil okrog 15.000 modelarjev, okrog 6500 jadralnih pilotov, nad 1000 mladincev je opravilo skušnje za motorne pilote; usposobil se je nad 15.000 padalcev v 250 aeroklubih. V Letalski zvezi so mlade skupine lani in letos tudi uspešno konstruirale, saj naša industrija proizvaja športna letala »Matajur« in »CA-51«, ki so pokazala na poskusnih poletih velike sposobnosti. Vse te številke nam potrjujejo marljivo dejavnost te množične organizacije in njen prispevek k bojni pripravljenosti naše dežele.

Naše dosedanje delo, katerega uspehi se kažejo v moralno-politični trdnosti, v kakovostnem in količinskem napredku naših kadrov in enot, v napredku naše letalske industrije in v

NOVA OFENZIVA »MIRU«

Za obrambo dežele, za ohranitev neodvisnosti in svobode pred sovjetskim agresivnim pritiskom, ki je naraščal iz dneva v dan vsa štiri leta in pol, so bili naši mejni stražarji v prvi bojni črti na straži socializma. Vzdržali so pet in pol tisoč provokacij, odbili so jih in dajali življenja iz svojih vrst.

Pritisk na našo deželo je rasel iz leta v leto, z njim pa tudi incidenti na mejah. Medtem ko so informbirovske dežele uprizorile leta 1948 skupno 74 provokacij, je bilo v 1949. letu že več incidentov kot eden na dan, leta 1950 jih je bilo 2,57, leta 1951 že 4,30, v 1952. letu pa nad 6 incidentov dnevno.

V vsem tem, skoraj petletnem obdobju število incidentov po posameznih mesecih ni bilo enako. Obmejna izzivanja se vedno naraščala v skladu s kakim političnim manevrom ZSSR proti Jugoslaviji. Kakor hitro je sovjetska vlada izdala kak agresivni ukrep, so nastali na naših mejah organizirani valovi provokacij. Vzemimo tale primer: V dneh VI. kongresa ZKJ se je število provokacij povzpelo na 15 dnevno, čeprav znaša povprečje za vse 1952. leto okrog šest incidentov na dan. — Ali pa tole: Kadar je obmejno prebivalstvo volilo organe oblasti, so informbirojevci povečali pritisk v teh krajih, da bi ljudi odvrnili od volitev. Toda ljudstvo je volilo.

Tako so na primer prišli prebivalci naših obmejnih vasi Hodoš in Salovec že zgodaj zjutraj na voliše, da izpolnijo svojo patriotsko dolžnost. Točno ob osmih zjutraj so Madžari začeli streljati s težkim in lahkim orožjem v neposredni bližini meje. Hkrati je prišlo blizu neke naše karavle pred žico pet madžarskih oficirjev z dvema vojakoma na samo mejno črto. Kako bore malo uspeha je imelo to njihovo izzivanje, se najbolje vidi iz volilne udeležbe: V vasi Krpovljenik, kjer živi madžarska narodnostna manjšina, so bile volitve končane ob desetih dopoldne s stoo odstotno udeležbo; tako je bilo tudi v drugih vaseh.

LETOSNJE LETO ŠTEVILO IZZIVANJ SE NARAŠČA

Za leto 1953 je značilno, da obmejni stražarji kominformovskih dežel zelo pogosto streljajo na naše graničarje, na naše patrulje, da mečejo rakete na naše ozemlje in podobno. Samo v teh štirih mesecih je bilo dnevno sedem do osem incidentov, torej dva več kakor prejšnje leto. Dejstvo pa je, da je bilo letos navzile večjemu številu provokacij manj prelivanja krvi naših mejnih stražarjev, vendar to ne zmanjšuje zločinov sovjetskih satelitov. To je izključno rezultat ukrepov, ki so jih izdala naša poveljstva obmejnih enot za zaščito naših graničarjev. Vzdržljive meje smo postavili vrsto zaklonišč za vojake in izdali ukaz, naj se v primeru, ko bi sovražnik streljal nanje in bi bili v nevarnosti, da bodo ranjeni ali ubiti, umaknejo v ta zaklonišča. Razen tega je poveljstvo izdalo več ukazov, kako naj se mejni stražarji gibljejo ob mejni črti, da se zmanjša število ranjenih ali ubitih. Zločinci iz satelitskih dežel so med drugim streljali na tele naše mejne stražarje: Milana Milovanovića, Stjepana Grbca, Petra Miljenkovića, Milana Djukca, Miloša Vukotiča, Vojislava Protiča, Djurdaja Milosavljevića, Ačiča, Pijevevića, Stefanovića, Veljkovića, Čirića, Veličkovića in mnoge druge. Vsi ti so ušli gotovi smrti. Kako

daleč gredo satelitski mejni stražarji, naj nam ponazorijo nekaj primerov:

Dne 17. januarja je madžarski vojak ustrelil proti našemu graničarju Lazarju Amidiću in mu zaklical: »Če si Jugoslovan, pomoli glavo!« Nato pa je še enkrat ustrelil proti njemu. Takih primerov lahko najdemo vsak dan po več na kateri koli meji s satelitskimi državami.

V ZALETU OFENZIVE »MIRU«

Ze nekaj let poskuša sovjetski propagandni stroj vedno znova širiti vesti o svojih »miroljubnih« namelih. Temu namenu služijo tudi njihove čedalje pogostejše »mirovne ofenzive«. Spomnimo se, kako so izzivanja na naših mejah naraščala leta 1951 v času, ko je Višinski govoril v OZN o miru. Pred letom dni je dal Stalin ameriškim novinarjem zelo pomirljivo, iluzorno izjavo, takoj zatem pa se je povečalo število izzivanj na naših mejah.

Nad grobom mrtvega tirana se je začela v ustih Malenkova, Molotova in Berije nova sovjetska »mirovna« ofenziva, in to v obliki novih elementov miroljubnega značaja, vsebina pa se ni spremenila. Število incidentov nenehno narašča. Tako je bilo na primer v prvih petdesetih dneh letošnjega leta po 5 do 6 incidentov, po Stalinovi smrti pa je njih število naraslo na 10 do 11 dnevno. To je hkrati tudi največje število incidentov za vse obdobje sovjetskega pritiska na našo deželo.

S Stalinovo smrtjo se ni nič spremenilo. Še več: na naše meje so pripeljali po njegovi smrti nove okrepitve in zvišali število provokacij. Naši graničarji so opazili, da se gibljejo ob meji številnejše patrulje s 5 ali več vojaki in da njihovi oficirji pogostejše pošiljajo izvidnice. Očitno so vedno bolj vznemirjeni in zaskrbljeni zaradi čedalje pogostjših prebegov njihovih državljanov v našo deželo.

Sateliti pogosto tekmujejo v tem, kdo bo napravil več provokacij, s čimer hočejo dokazati novim gospodarjem čim večjo vdanost. Vsi so zelo aktivni, toda na tekmovalni lestevici vodijo Madžari po številu in po značaju incidentov. Prešli so kri našega stražarja Stojana Subotiča, ki je bil ranjen v železce 3. marca ob 17.20, ko je opravljal dolžnost rajonskega stražarja severozahodno od vasi Bački Breg. Kako po načrtu so madžarski informbirojevci zagrešili ta zločin, najlepše pokaže to, da je na tega stražarja streljal neki madžarski oficir v spremstvu vojaka že ob treh popoldne istega dne. Ker ga oficir ni zadel, sta se dva madžarska vojaka skrila v travo in prežala na trenutke, ko bo naš mejni stražar prišel iz rova. Dne 25. aprila so madžarski informbirojevci ranili st. vodnika Ilijo Kovačevića, ki je bil na obhodu mejnega rajona skupno s kapetanom Spirom Joviševićem in z Mladenom Stefanovičem.

Madžarom pa ti zločini še niso bili dovolj. Se so želeli krvi in novih žrtve, zato so organizirali 27. marca ob devetih zvečer 50 vojakov in napadli našo karavlo Dolga vas. Napad je trajal nad pol ure. Na našo karavlo so izstrelili 28 rafalov iz avtomatov in strojnica. V tem času so vrgli 24 raket, izmed katerih jih je šest padlo na dvorišče karavle, da bi boljše osvetlili tarčo. V isti namen so privlekli na mejno črto dve grmadi subega vejčaja, ki so ju zažgali, medtem ko so streljali. Ob pol desetih zvečer sta prišla dva tovorna

avtomobila, ki sta po napadu odpeljala provokatorje v globino njihovega ozemlja. — Pred napadom so skopali ob mejni črti dvanajst rovov, ki so jih kasneje uporabili kot izhodišče za napad.

Zdi se, da Madžari niso bili zadovoljni z napadom na karavlo Dolga vas, zato so organizirali ponovni napad na drugem mestu, na karavlo Kanal. Pred tem napadom so povzročili vrsto incidentov, streljali so in izzivali, kakor je že običaj sovjetskih satelitov. Madžarski vojaki so že podnevi zavzeli položaje v gozdu pred našo karavlo. Točno ob sedmih zvečer dne 31. marca je bilo slišati strel iz puške kot znamenje za napad. Nato so začeli streljati. V obdobju ene ali dveh minut so izstrelili trideset rafalov iz strojnica in okrog 20 rafalov iz avtomatov. Na zidovih in na strelj, pa tudi v neposredni bližini karavle je pustilo sledove 340 krogel kot sramotni dokument tega zločina. — Hladnokrvni kot vedno so naši mejni stražarji tudi v tem primeru zavzeli položaje takoj po prvem rafalu.

Dva madžarska oficirja sta večkrat streljala na našega odsekovnega stražarja Radonjića dne 8. aprila okrog treh popoldne. Radonjić je bil na opazovalnici. Ko je opazil naklepe teh banditov, je skočil v jarek, pripravljen, da jima odgovori, če bi se drznili na naše ozemlje. Tri kroge so zadele stražarnico, stražar pa je ostal nepoškodovan.

Na odseku severozahodno od vasi Martinovac so zagrešili štiri incidente v dveh urah. Spustili so 60 rafalov ter vrgli bombo in 7 raket na naše ozemlje.

Naši mejni stražarji odkrivajo iz dneva v dan vtihotapljene teroriste in vohune, ki jih informbirojevski oblastniki pošiljajo v našo deželo, potem ko jih dobro pripravijo. Boj proti njim ni lahek. Toda — četudi pridejo čez mejo, daleč od mejne črte jim ne uspe prodreti. Na stotine vohunov se je moralo vrniti, mnogi med njimi pa so plačali z glavo prvi poskus nasilnega prestopa na naše ozemlje. Tako je na primer plačal z glavo bolgarski diverzant Nikolov, čeprav mu je uspelo pod varstvom bande priti na naše ozemlje, ni pa se mogel skriti spremenemu mejnemu stražarju, ki mu je bil tik za petami. Ko je bandit videl, da se ne bo mogel umakniti, se je skušal rešiti z orožjem. To pa ni uplašilo mejnega stražarja, ki se je priplazil pred njegovo zaklonišče in spretno z avtomatom uničil zločinca.

Ze naslednjega dne je skušala bolgarska poročevalska služba vtihotapiti nove vohune. Izkoristila je deževno noč, ker je mislila, da naši stražarji ne bodo pripravljani. Toda prišlo je vse drugače. Mejna stražarja Rade Pantelić in Božidar Simić sta tekla po nočnem dežju nad tri kilometre daleč in uničila bandita, ki ga niso mogle rešiti niti bombe ne avtomat.

Dne 15. marca okrog enajstih ponoči sta stražarja Buković in Savić zaznala bližajoče se korake. V temni noči bandit ni mogel opaziti dobro prikritih stražarjev, ki sta ga spustila na pet korakov in ga nato zaustavila. Presenečen je obstal, ker so bile puške naperjene v njegovo prsi. Ko so ga vodili na višje poveljstvo, je na holcem sunil našega stražarja in stekel. Ni prišel daleč. Dohitel ga je rafal iz avtomata našega mejnega stražarja.

Takih in podobnih primerov je mnogo. Priznanja teroristov, ki so jih naši mejni stražarji ujeli žive, samo potrjujejo tisto, kar smo že davno vedeli: kdo jih vodi, kje se pripravljajo in kakšne naloge imajo. Tako je na primer v Bolgariji aparat državne varnosti organiziral ob tesnem sodelovanju z vojno obveščevalno službo — obe sta dejansko podružnici NKVD — v Sofiji, Vrapcu in v Vidmu središča za snubljenje in izobraževanje diverzantov. Prav taka središča so tudi v Gadeču, Čustendilu, v Kuli in drugih krajih. Tod šolajo propadle ljudi za uboje in za vsakovrstne zločine. Podobna središča so vzdolž meje vseh satelitskih dežel.

Povsem razumljivo je, da so gojenci teh tečajev v glavnem tisti, ki so že enkrat izdali svojo domovino ter se prodali sovražniku, ki izkorišča njihove nečloveške ambicije in ničvredne značaje.

Kroparji in družbeno upravljanje gospodarstva

Občinski ljudski odbor v Kropi je eden najboljših v okraju. Po reorganizaciji ljudskih odborov so se združili bivši KLO Sr. Dobava, Kamna gorica in Kropa z vsemi naselji v eno občino, ki ima sedaj sedež v Lipnici. Ni bilo lahko doseči to združenje, o tem vedo pač najbolje sami občani, toda danes že z drugimi očmi gledajo na občino, sodelujejo bolj kot z bivšimi KLO.

Na zadnjih zborih volivcev so pretresali občinski družbeni načrt in ostale probleme, ki tarejo občane. Odziv je bil velik, še večjo voljo pa so volivci pokazali do dela, od katerega si obetajo velike rezultate. Razen raznih drobnih komunalnih del so začeli graditi novo šolo osemletko, ki bo stala na Lipnici, v središču občine. Kakšno zanimanje je za šolo, nam najbolj nazorno pričajo poslednji podatki. Ko so o teh stvareh razpravljali na zboru volivcev, so volivci že takoj sprejeli konkretno obveznost. Vsak volivec je ob-

nico, godbenike, organizacije itd. Dom bo posvečen padlim borcem iz Kroepe in bo imel na pročelju lep spomenik iz točlenega bakra. Notranjost pa bodo Kroparji opremili z umetno kovanimi izdelki, ki jih bodo naredili v prostem času. Pri gradnji je vsak dan polno prostovoljcev. Dom so začeli graditi lani maja, ta mesec pa ga bodo že pokrivali. Ni to majhna stvar, saj obsega 1496 m² in bo njegova vrednost znašala nad 50 milijonov din. Razen tega so začeli graditi tudi dve štiristanovanjski hiši in razne druge naprave. Vse to pa delajo z lastnimi sredstvi.

Podobnik

Materi graničarja Vukosavljevića pripovedujejo, kako je padel sin

Uspešna skupščina kovinarjev

V Tovarni avtomobilov v Mariboru se je zbralo prejšnjo soboto 106 delegatov sindikata kovinarjev k obravnavi problemov, s katerimi so se ukvarjali slovenski kovinarji v obdobju med VI. in VII. redno letno skupščino.

Skupščina je imela povsem delovni značaj, saj so se januarja sklenili na plenumu, da bo skupščina delala v štirih komisijah, ki so se razdelile tako: gospodarska, organizacijska, politična in komisija za zaščitna vprašanja.

Razen tega novega načina dela je bilo na skupščini novo tudi to, da je celotna skupščina volila predsedstvo republiškega odbora ter predsednika, tajnika in blagajnika, kar je bilo doslej le naloga plenuma RO.

Dvodnevno zasedanje skupščine in razprava o številnih vprašanjih sta pokazali vso poglobljeno zainteresiranost delegatov za prav vsa vprašanja, ki se danes pojavljajo v našem družbenem življenju. Glavni del razprave je bil posvečen nadaljnjemu razvoju našega gospodarstva in delavskemu samoupravljanju v naši industriji. Skupščina je tudi ugotovila, da so si nekateri podjetja na neupravičen način privajala presežke plačilnih fondov, ki so bili ustvarjeni na osnovi nezdružljive komercialne politike podjetja. Tako podjetja so pač izrabila zakon ponudbe in povračevanja ter na osnovi tega dvigala cene in delila nekajkrat presežni del fonda plač, kar je le nezdravo vplivalo na naš skupni potrošni fond.

Razprava je tudi ugotovila, da smo se doslej le premalo borili z vsemi razpoložljivimi sposobnostmi in sredstvi za dvig storilnosti, ki je edino merilo za zvišanje življenjske ravni.

Skupščina je bila enotna tudi v tem, da podjetja nosijo vse datjave za člane družin (ali posameznike), ki se hudo ali smrtno ponesrečijo po krivdi podjetja, odnosno njih vodstev. Samo na ta način bodo dosegli zmanjšanje nesreč, ki še vedno rastejo. Nadalje je skupščina razpravljala o elektrovarilnicah, ki jih ima naša industrija nekaj sto. Njih problem je pereč, ker v določenih letih pri delu zdravstveno in fizično oslabijo. Predlagali so skrajšan delovni čas: 6 ur. Sicer pa bo posebna komisija to vprašanje proučila ter dala Republiški odboru predlog, ki ga bo le-ta proučil ter utemeljil na pristojnem mestu.

Nadalje je skupščina sprejela predlog komisije za zaščitna vprašanja, naj Republiški odbor ob posvetu s predstavnikami sindikalnih organizacij v elektrovarilni in v strojogradnji nadrobno obdelata probleme zaščite dela ter izdela skupni načrt, ki naj bi bil podlaga enoslovesnega boja slovenskih kovinarjev za znižanje nesreč in smrtnih primerov v teh gospodarskih panogah. Načrt naj vsebuje tehnično, zdravstveno-higiensko in pravno zaščito naših delavcev.

Glede delavskega upravljanja so se domnili, da je v nekaterih načelnih nujnih spremembah zakona o upravljanju gospodarskih podjetij. Predvsem so delegati zahtevali, naj bi volili organe delavskega upravljanja na dve leti, vsaj dve tretjini starih članov delavskega sveta naj ostane še nadalje v delavskem svetu, če bodo volitve tudi v bodoče na eno leto. Dveletna praksa postavlja te zahteve, zahteva pa tudi to, naj bodo volitve v delavske svete po potrditvi bilance, oziroma potem, ko jo svet proizvajalcev sprejme, kajti v današnjem primeru obstoječi DS sprejema družbeni plan, določi investicije itd., novi DS pa za starim polaga obračun dela, kar je neločljivo.

Delegati so tudi kritizirali naval raznih organizacij, društev in institucij na UO za vse mogoče finančne pomoči, tako da te prošnje v vsem svojem obsegu odloži na odgovorno osebo.

Izšla je prva številka Rudarsko-metalurškega zbornika

Izšla je prva številka »Rudarsko-metalurškega zbornika«, ki ga je začela izdajati kot svoje glasilo Fakulteta za rudarstvo in metalurgijo TVS v Ljubljani. Z dvema ali s tremi številkami zbornika na leto ima fakulteta namen, omogočiti svojim članom in bližnjim sodelavcem, prav tako pa tudi vsem absolventom, ki so zaposleni v teh strokah po vsej Jugoslaviji, da redno objavljajo izsledke svojih študij in preiskav. Hkrati pa se bodo mogli strokovnjaki v praksi seznanjati z znanstvenimi problemi, ki jih obravnavajo naši fakultetni inštituti, in tako spoznavati napredek teoretičnih znanosti. To publikacijo pošilja fakulteta vsem sorodnim rudarskim in metalurškim ustanovam in inštitutom po svetu, da dobijo od njih v zamenjavo poročila o njihovih znanstvenih delih.

Vsebinske prve številke zbornika je zajeta pretežno z rudarskih področij, fakulteta pa ima namen, da bo v drugi številki več snovi iz metalurške stroke. V prihodnji številki bo tudi nekaj gradiva tujih strokovnjakov, ki so lani podali svoje razprave na naših zbornikih.

Prva številka Rudarsko-metalurškega zbornika vsebuje med drugim te razprave in članke:

J. Duhovnik-E. Faninger: Mikroklin iz Avdi Paše Hana v Makedoniji. V. Perniš: Določitev maksimalne hitrosti pri izvahljalnih napravah. R. Marušič: Pitanje zaliba boksita kod Bosanske Krupe. K. Slokan: Metan v rudarstvu z vidika novejših izsledkov. C. Rekar: Metalurški inštitut v Ljubljani. K. Slokan-J. Kocmur: All je inštitut za rudarsko gospodarstvo potreben?

segu že zavirajo delo UO. Predlagali so, naj se v središču ustanovi organ, ki bi tako sredstva po potrebnih ugotovitvah razdeljeval, če je to potrebno, kajti delovni kolektivi nimajo v nicher jamstva, da so določena sredstva, ki jih odvajajo v te namene — dosežejo pa milijonske vsote — resnično izkoriščena za potrebe delovnih ljudi. Skupščina je razpravljala še o mnogih problemih. Na osnovi razprave pa je pooblastila predsedstvo RO, naj izdela bodoči program, ki naj ga skupaj z zapisnikom o razpravi na skupščini pošlje sleherni organizaciji. Skupščine sta se udeležila tudi predsednik Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Janko Rudolf in predsednik Centralnega odbora kovinarjev Jugoslavije tov. Jovan Šubašić.

O posameznih problemih, ki jih je skupščina obravnavala, bomo še pisali. Ja

KZ Dragatuš izboljšuje kmetijstvo

V okviru desetletnega načrta za napredek v kmetijstvu imajo KZ velike naloge. KZ Dragatuš pri Črnomlju je prav v tem pokazala zadovoljive rezultate in je vredna posnemanja.

Lansko leto je KZ z lastnimi sredstvi ob pomoči prebivalstva dogradila zadrugi dom, v katerem je zdaj sedež občinskega LO, pošta, šola in zadruga trgovina ter skladišče. Zadrugniki (člani KZ) so zložili 7 ha zemlje, na katerem si ureja zadruga plantažni sadovnjak. Pobudo je dala KZ za čiščenje sadnega drevja in škropljenja. Zgradila je sadno sušilnico, ki je zelo koristna za Dragatuš in bližnje okolice.

Izposlovala je potreben kredit za očiščenje stelnikov v Dragatušu. Dragovanji vasi in Goleku. Vsega bo očiščenih 30 ha. Očiščenje in preureditev belokranjskih stelnikov je važno, ker so stelniki v ravninskem predelu, pa tako zapušteni, da ni od njih nobene koristi.

V splošnem je delo posameznih odsekov zadovoljivo. Kreditni odsek ima 80.000 din vlog. Obrtno-gradbeni ima mizarstvo, kovaško, tesarsko in zidarstvo delavnico. Izdelki posameznih obrtnih panog so zadovoljivi. Plače v delavnicah imajo uvedene po storilnosti.

Pod vodstvom zadruge je bil lani

množičen pregled vse živine. Uvedli so rodovnik, v katerem imajo vpisanih nad 90 krav. Cepili so proti kozoški kugi. Nameravajo urediti sejmšče in uvesti redne sejme za živino. Zadruga ima svojega bika in dva plemenska merjasca.

Ob vsem drugem delu upravni odbor ni pozabil tudi na izobraževalno in kulturno delo. Pod vodstvom zadruge je bilo prirejenih vrsto predavanj o izboljšanju kmetijstva in živinoreje ter dva trimesečna gospodinjstvo-kmetijska tečaja, ki sta zelo dobro uspeša.

Prav na posebne težave in nerazumevanje je KZ naletela pri posameznih članih in nečlanih glede čiščenja stelnikov. Posamezniki se izgovarjajo, da ne bodo imeli kje pasti živine v polletnih mesecih, da ne bodo imeli nastelja itd. Take trditve so nesmiselne. Ni potrebno tolmačiti, kolikšne vrednosti so rodovna tla. Člani odbora skupno s člani občinskega izvršnega odbora so dosegli zadovoljive rezultate prav v tem pogledu, saj bo v nekaj dneh očiščenih 30 ha stelnikov.

V vsem svojem delu KZ zasluži priznanje. Zaradi tega upravičeno pričakuje člani z odborom, da bodo med prvimi pri medzadružnem tekmovanju, ki ga je razpisala Glavna zveza LRS v čast VI. kongresa.

Zmago Dragoš

POMLADANSKI VELESEJEM V ZAGREBU

Pomladanski velesejem v Zagrebu je po razstavljalcih in proizvajalcih nacionalen, glede na kupce pa je usmerjen tako na notranji kakor na inozemski trg. S tako dostavljenega programa bi ga bilo treba tudi oceniti. Velesejem še traja in je zaradi tega prezgodaj pisati o njegovem uspehu ali neuspehu. Vendarle, nekatere stvari so že gotove. Glede na namen naj bi bil to nacionalni sejem za razliko od jesenskega, ki je mednarodni, lahko rečemo, da je bil že tokrat — čeprav je velesejem prvi prirejen v tej obliki — odziv podjetij iz raznih republik tako velik, da ima vse obeležje nacionalnega sejma. Udeležba razstavljalcev v republikah je tale: iz Srbije 207 razstavljalcev, iz Hrvaške 245, iz Slovenije 112, Bosne in Hercegovine 50, Makedonije 32, Črne gore 4 in 3 iz jugoslovanske cone STO. Ničesar pa še ni mogoče reči dokončnega o sa-

mem komercialnem efektu velesejma in to tako glede na naš notranji trg kakor glede inozemskih kupcev. Dejstvo je le, da so bili tako domači kot inozemski kupci prve dni velesejma precej zadržani in da je skupna vsota sklenjenih pogodb za sedaj še pod pričakovanjem. Razstavljalci so v zvezi s tem dokaj različnega mnenja. Na splošno pričakujejo, da se bodo posli bolj razgibali zadnje dni.

Pregled velesejma po panogah proizvodnje kaže, da sta na prvem mestu po številu razstavljenih proizvodov rudarstvo in kovinska industrija. Ti dve panogi razstavljata 775 proizvodov. Med temi proizvodi opazi obiskovalec predvsem kvalitetne izdelke strojne industrije, kot na primer strožnice tovarne Prvomajska, centrifugalne črpalke, naprave za rudnike iz tovarne Miha Marinko, dokaj bogato izbiro mizarjskih strojev je razstavila tudi tovarna strojev iz Stupa pri Sarajevu. Razstavljajo tudi tri tovarne kole, in sicer Partizan (celoletna proizvodnja prodana), tovarna Lasta iz Sarajeva in Rog iz Ljubljane, ki ima tudi prodano vso letošnjo proizvodnjo. Razen navedenih razstavljajo tu še tovarne štedilnikov, kuhin-

skega pribora, kos, računskih strojev itd. Razstavni prostor kovinske industrije kaže lep napredek tako glede izbire kakor glede kvalitete. Res pa je, da se občutno pozna pomanjkanje razvite predelovalne industrije, ki lahko proizvajata tiste številne artikle, katerih pomanjkanje je še občutno in ki jih moramo večji del še uvažati. Sicer pa je zaznaven tudi v tem oziru dokajšen napredek.

Na drugem mestu je po številu proizvodov in po obsegu razstavnega prostora tekstilna industrija, ki razstavlja nad 400 različnih proizvodov. Človek nehoti dobi vtis, da daje tekstilna industrija vsemu sejmu svoj pečat. Stevilne tovarne razstavljajo res okusne vzorce blaga in to od najfinišne svile do blaga za moške obleke in dekorativnih tkanin. Izbira je naravnost presenetljiva in, če drugega ne, lahko mirno trdimo, da se je naša tekstilna industrija razvila do tiste meje, ko je glede na izbiro in kvaliteto popolnoma enakovredna inozemski. Vse kaže, da so novi gospodarski pogoji ustvarili tak položaj, ko je bila tekstilna industrija prisiljena, približati se mednarodni pro-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Na sejmju je tudi velika izbira dekorativnih tkanin

Model steklenice Cockta-Cockta je zaščiten

(ODGOVOR NA COCKTA-COCKTA: ROGASKA 1953)

V članku v »Slovenskem poročevalcu« z dne 9. maja 1953 ter v članku v »Ljudski pravici« z dne 8. maja 1953 je pod naslovom »Cockta-Cockta proti Rogaska 1953« načeto vprašanje konkurence med podjetjem Slovenija-vino in Rogaska Slatina.

Kako so taki članki sami po sebi dobrodošli, kadar pravilno razčiščujejo važna vprašanja javnosti iz gospodarstva, tako utegnejo povzročiti veliko škodo, če so napisani brez poprejšnje splošne in strokovne razsledečnosti ter brez posebnega poznavanja bistvenih spornih točk.

Vsa leta po osvoboditvi je bilo ščiti na našem trgu veliko vrzel glede zalaganja trga s primernimi potrebnimi brezalkoholnimi pijačami. Podjetje Slovenija-vino se je prvo lotilo tega vprašanja in je že pred letom dni začelo s poskusnimi za novo brezalkoholno pijačo »Cockta-Cockta«. Podjetje se je posrežilo receptura za izdelavo pijače iz naravnih surovin, tako da služijo za osnovo sodni in rastlinski izvlečki, za dodatek pa naravne dišave.

Inozemstvo je že pred daljšim časom opravilo z raznimi nesodobnimi in nehygieničnimi brezalkoholnimi pijačami, ki jih je nekdo naše občinstvo poznalo v obliki raznih oranzad, pakalijo i. pod, kajti ti proizvodi pa naj bodo citronado ali oranzade, so po večini izdelani iz esene umetnega izvora. Razpoznavna sredstva pa niso samo okus, barva in vonj pijače, temveč za prvo najhitrejšje dojemanje razlik, predvsem oblika steklenice, v kateri pijačo nudimo občinstvu. Šlo je torej za popolnoma novo in izvirno pijačo na našem trgu, ki jo je bilo treba tudi ločiti od podobnih pijač inozemske in domače produkcije.

Zato je podjetje moralo rešiti vprašanje, kakšno obliko steklenice naj si izbere, da bo steklenica sama dajala pečat pijači in legitimirala proizvajalca. Do takrat obstoječe oblike kalupov jugoslovanskih steklenic so kazale samo neopore, zastarele oblike. Inozemski izdelovalci brezalkoholnih pijač, ki so ustvarili v tej panogi veliko industrijo, so si vsak zase ugotovili lastno obliko steklenice, ki so jo kot model zaščitili. Značilno je, da je smatralo inozemsko podjetje sam izdelek in njegovo recepturo za tako skrivnost, da recepturo niti nimajo zaščiteni s patentom, ker je nečelo, nikomur predložiti. Zato se je patentna zaščita omejila predvsem na zaščito modela steklenice in ostale embalaže, ki naj torej po svojih izrazitih posebnostih pri potrošniku predstavlja tako izdelek kakor samega izdelovalca pri prodajalcu. Zaščiteni oblika steklenice se izvanj tudi v reklamne in propagandne namene. Kakor tudi spoznavno sredstvo in pripomoček izdelka. To velja za steklenice vseh najbolj znanih svetovnih vrst: Coca-Cola, Pepsi-Cola, Zimba-Cola, Sluweep's-Cole itd.

Ko si je podjetje Slovenija-vino izbiralo svojo obliko steklenice za nov izdelek brezalkoholne pijače, je skrbno preprečilo vsako podobnost tako z obliko domačih steklenic takih pijač na trgu, kakor tudi z oblikami tujih izdelkov. To že povsem potrjuje pogled na steklenico brezalkoholne pijače Coca-Cola v primerjavi s stekle-

nico našega izdelka Cockta-Cockta. (Glej sliko!) Ze samo ta okolnost priča, da je članek pisca tov. Vladimira Cegnarja napisan brez tistega izčrpnega poznavanja strokovnih pogojev in skrbnega primerjanja dejanskih pogojev, ki edini zagotavlja članku v časopisu pri sledeči debati dostojno višino in koristen pouk za občinstvo. Takšen pa, kakor je članek tov. Cegnarja v svojem uvodu, lahko nakopljemo našemu gospodarstvu samo mučen mednarodni konkurenčni spor zaradi dozdevnega izrabljanja tujih avtorskih pravic.

Inozemska podjetja že desetletja obravnavajo trg in odjemalce in je torej pričakovati, da so po toliko letih izkušnji prešli na način modelne zaščite steklenice, ne pa recepture same. Potemtakem se je tudi podjetje Slovenija-vino upravičeno poslužilo te preizkušnje ter se odločilo za izvirno obliko steklenice za svoj izdelek Cockta-Cockta in za njeno modelno zaščito.

Prvi načrt je izdelalo podjetje samo v modelu in po tem modelu je bil izdelan tudi dokončni kalup v steklarni Hrastnik. Izdelavo steklenic samih

no je, da je vsak posamezni element v obliki izvirne steklenice svoboden, ni pa dopustna osnovna oblika.

Ali je taka zaščita potrebna ali ne, smo praktično pokazali že skoraj po vseh inozemskih izkušnjah in po funkciji, ki jo oblika pri zaščiti proizvajalca nudi; menimo, da je naš zakonodajalec že imel svoje razloge, da je ustvaril in prevzel pravna načela avtorske in patentne zaščite industrijske lastnine.

Ze ob začetku prevzemanja steklenice v steklarni Straža smo ugotovili, da ista steklarna odliva v istem času tudi steklenice pod imenom »Rogaška 1953«. Vprašanje podobnosti obeh oblik steklenic prepuščamo zdravemu predurku našega občinstva. Posledice te podobnosti pa občutimo tudi že z gospodarsko škodo pri odjemu in razpečevanju naše pijače. Dogajajo se namreč naravnost smešne zgodbe zamenjave, saj nam sam producent steklenic steklarna Straža v vagonih pošiljka naših steklenic zaradi take podobnosti meša steklenice »Rogaška 1953« med naše steklenice. Mislimo, da bolj prepričljivega dokaza o skrajni podobnosti in možnosti zamenjave ne more biti. Isto se je ponovilo tudi na terenu, ko nam razpečevalci vračajo steklenice »Rogaška 1953« namesto naših.

Res je sicer, da so določene razlike v formah obeh steklenic dosežene z nekaj nebitnimi potezami, toda zgornja dejstva kažejo, da tako malenkostne razlike ne zadoščajo načelom modelne zaščite.

Potemtakem smo se upravičeno potegnili, tako iz pravih razlogov, kakor iz praktične potrebe, da bi produkcija in razpečevanje izvirne oblike steklenice Cockta-Cockta ne bi bila motena.

Menimo, da je ponesrečeno spravljati pred javnost tak spor, dokler niso izčrpana druga zakonita sredstva za rešitev spora. Taka preuranjena razprava v časopisju zaneti samo zmedo v pojmihi, zlasti še, če ni strokovno napisana.

Da pa manjka ta dobri namen zadevnemu članku, upravičeno sklepamo iz izkrivljenih podatkov članka, ki so morali biti zajeti prav iz vira Rogaske Slatine, čeprav v napačni i. izpremenjeni obliki. Tako odločno zavračamo očitek kakršnega koli surovega tlačanja zdrave konkurence s strani Rogaske Slatine ali poizkus, da bi se okoristili z njihovo produkcijo steklenic podobnih našemu formatu steklenic. Nikdar nismo zahtevali, da mora prenehati »Rogaška 1953« s svojo dejavnostjo na sploh, pač pa da opusti kopijo naše steklenice. Tudi se nismo takoj zatekli k tožbi. Izčrpali smo prej vsa sredstva mirne rešitve ter nam je bila pot na Državno arbitražo pač zadnja. Pri tem smo bili mi tisti, ki

Prva od desne je steklenica Coca-Cola, srednja Rogaska 1953 in leva Cockta-Cockta

Razcvet bujskega okraja

Jutranja megla se je še vlačila po koprskem zalivu, ko smo se vzpenjali po serpentinah proti Smarjam. Cesta je bila pusta, srečali smo le kakšno zapoznelo mlekarijo, ki je na svojem sivčku tovorila mleko v mesto. Zaradi kolega iz Zagreba smo se ustavili v Smarjah. Vas se je raztegnila na podolgovatem klancu. Lične nove hišice so raztresene vzdolž vse ceste. Vrtnički prednjimi so že skrbno obdelani. Vse te nove domove so zgradili po vojni, saj so med vojno fašisti in pozneje Nemci požgali v tej partizanski vasi z okoli 800 prebivalci 440 stavb, med njimi 140 kmečkih hiš. Danes so vojne rane zaceljene, na nekdanjih pogoriščih je zrastle 110 novih domov, lepših in sončnejših, kakor so bili stari, pa moderna osemletka in zadružni dom. V temelje svoje nove vasi so Smarčani vzdigali tudi 31 življenj svojih najboljših sinov, ki so padli kot borci za svobodo ali pa pomrli v koncentracijskih taboriščih.

Predsednik šmarske zadruge nam je rad in brez posebnega premišljevanja odgovarjal na vprašanja. Videti je bilo, da je viden takih obiskov. »Krizo smo preboleli,« nam je razlagal. »V primerjavi z minulim letom nas je nekaj manj, vendar smo ostali samo taki, ki se ne ustrašimo težav. Lansko leto nas je hudo udarila suša, kljub temu pa je veljal delovni dan 450 dinarjev. Delo smo letos temeljito spremenili,« je nadaljeval. »Relativna bližina mesta nas je napotila, da bomo gojili predvsem tiste kulture, ki imajo na trgu najvišjo ceno. Svojo proizvodnjo, da jo tako imenujem, smo preusmerili na gojitve zadnjih povrtnin: zelenjave paradižnika, solate itd. Tudi vinograde bomo temeljito prečistili in zasadili 12 tisoč novih sadik. Naša vina burgundec, refoško, muškati in malvazija že imajo stalne odjemalce v Trstu in Jugoslaviji.« Pokazal nam je še razsežno zadružno gospodarsko stavbo, kjer spravljajo tudi novi traktor, ki so ga kupili lansko leto. Povabil nas je, naj jih gotovo obiščemo čez nekaj mesecev, ko se bodo že pokazali prvi uspehi letošnjega načrtnjega dela.

Pot se je naglo spustila v dolino. Tod nekje poteka meja med koprskim in bujskim okrajem, med slovenskim in hrvaškim življenjem. Vsa Bujsčina je posejana z dolnicami in položnimi holmci, ki jih je tujepoštni kmet zasadil z vinsko trto. Kljub precejšnjemu razmahu industrije v zadnjih letih je glavna gospodarska panoga tega

graditev ter 102 milijona za kmetijstvo. Če pa upoštevamo investicije, ki so s kmetijstvom tesno povezane, bodo v to gospodarsko panogo investirali 226 milijonov dinarjev. Uredili bodo nove plantažne vinograde, večjo vsoto pa bodo porabili za nakup raznih strojev, da bi izboljšali kmetijsko mehanizacijo. V industriji bodo porabili največ za izboljšanje mehanizacije boksitnega rudnika in kamnolomov. S tem bodo v primerjavi s sedanjo dvignili proizvodnjo za 220 do 230 %, kar bo nov vir dragocenih deviz. Letošnji načrt posveča posebno skrb pospeševanju ribištva: 29 milijonov dinarjev bodo dali samo za nakup treh večjih ribiških ladij. Velika postavka so tudi izdatki za promet. Kupili bodo dve tovorni ladiji, od katerih bo imela vsaka po 418 ton nosilnosti, enako vsoto pa so namenili tudi za popravilo in asfaltiranje cest. 117 milijonov bodo vložili v dograditev šol v Krasicah in Marušicah, zgraditev osemletke v Umagu ter kulturnih domov v Novigradu in Umagu. Ljudska oblast z velikimi koraki odstranjuje posledice četrtstoletne fašistične vladavine, ki je mačehovsko skrbelo za šolstvo. Menili so pač, da bodo neuki narod laže zatirali in raznarodovali.

»Sicer pa smo razen družbenega načrta v zadnjem času sprejeli tudi več drugih, izredno pomembnih ukrepov,« je pojasnjeval tov. Blažević. »Naj omenim najprej regres po 8 dinarjev na vsak kilogram grozdja, ki so ga lansko leto kmetje prodali našim odkupnim podjetjem. Takrat je imelo grozdje nizko ceno, medtem ko se je vino pozneje znatno podražilo. Da bi izravnali to razliko na škodo kmeta, smo se odločili za ta regres in s tem tudi utrdili zaupanje v naša odkupna podjetja. Letos pa smo to uredili drugače. Pri odkupu grozdja bomo dajali le akontacije, medtem ko bo končna cena določena v skladu s ceno, ki se bo oblikovala na trgu. Drug tak naš ukrep je dolgoročno kreditiranje za dobo petih let ob petodstotnih obrestih zasebnim proizvajalcem in svobodnim poklicem, kar bo gotovo tudi prispevalo k razmahu našega gospodarstva.

Novigrad leži ob sami meji med čeno in Jugoslavijo. To je idilično, mirno obmorsko mesto, ki je živahnije le med sezono, ko pridejo letoviščarji. Kmalu pa bo drugače: nova, moderna pletilnica je že pod streho. Zgrajena je bila v rekordnem času, v 107 dneh. Začeli so že montirati stroje; upravniki

znašajo okoli 400 milijonov dinarjev. Začeli so že asfaltirati vse mestne ulice in široko zasnovano gradnjo stanovanj, s katero bodo pridobili več sto novih higienskih in po zadnji besedi stanovanjske tehnike zgrajenih stanovanj. Prvo zgradbo s 18 stanovanji so že končali, druga pa bo kmalu gotova. Razen stanovanjskih blokov pa bodo zgradili še vrsto enostanovanjskih hišic. Novo naselje bo imelo lasten kulturni dom, ki bo imel tako velik oder kakor na primer reško gledališče in bo lahko sprejel v goste tudi največje igralske družine. Skoraj smo pozabili še na novo osemletko in na dom ljudskega zdravja, ki bo imel vse oddelke od porodnišnice do raznih dispanzerjev. Res, veličasten je ta načrt, ki bo popolnoma spremenil obmorsko mesto. Odločili smo se, da ga poleti vsekakor še enkrat obiščemo, ko bo turistična sezona na vrhuncu in ko bodo nove stanovanjske hiše sprejele že prve stanovalce.

Sto korakov izven mesta ob morju so pred tremi leti zgradili veliko vinskno klet z zmogljivostjo okoli 350 vagonov vina. Klet je zadnja tehnična novost v tej stroki. Njena mehanizacija je tako popolna, da so za njeno obratovanje, ko je grozdje že predelano, potrebni samo trije ljudje in elektromehanik, ki skrbi za nemoteno obratovanje številnih električnih strojev. Za predelavo 300 vagonov grozdja je potrebnih 14 dni. Ves ta zapleteni proces pa obvlada komaj 20 delavcev. Klet je zgrajena po vzorcu na francosko-alžirske kleti. Razen te so v državi še tri take kleti, vse zgrajene po vojni, in sicer v Benkovcu, Imotskem in na Hvaru.

Upravnik kleti tov. Katalinić je pojasnjeval načrt monterjem, ki v novi destilaciji končujejo s postavljanjem strojev. »Klet je začela obratovati leta 1950,« nam je pripovedoval, »z vso zmogljivostjo pa je začela delati šele lansko leto. Naš glavni pridelek je malvazija, ki jo največ izvažamo v Trst,

Pletilnica v Novem gradu je že zgrajena

pa tudi v Ljubljano in v druge predele naše države.« Zanimalo nas je predvsem, v čem se ta klet razlikuje od drugih kleti. Bitvena razlika je v tem, da klet v Umagu popolnoma izključuje sode in da hranijo vino v betonskih cisternah. Pomanjkljivost teh cistern je, da v njih vino kasneje dozoreva. Toda tu so si pomagali s preprostim kemičnim procesom. Vino je nekaj časa pod temperaturo nekaj stopinj pod ničlo, kar pospešuje dozorenje, in po končanem procesu dobimo vino, ki je takšno, kakor da je ležalo v sodih 2 do 3 leta. Klet je razdeljena v tri oddelke. V prvem grozdje predelujejo, v drugem vino hranijo, tretji oddelki, ki bo začel kmalu obratovati, pa izdeluje iz ostankov grozdja žganje. »Toda imamo še velike načrte,« nam je razlagal upravnik. »Upam, da bomo do konca leta kupili stroje za avtomatično polnjenje steklenic in uredili park okoli zgradbe. Naloga kleti pa ni samo predelava grozdja, temveč tudi pospe-

ševanje vinogradništva sploh. Začeli smo že urejevati vzorne plantaže vinogradov pri Novigradu, kjer bodo gojili tiste trte, ki na tem terenu najbolj uspevajo.«

Vsa ta živahna graditev in velike investicije — saj pride na prebivalca skoraj 50 tisoč dinarjev investicij — jasno govore o izredni naglici gospodarskega razvoja in napredka v bujskem okraju, ki so ga fašistične oblasti zaradi pretežno hrvaškega značaja načrtno zanemarjale. V enem letu bodo tu zgradili več kakor v 25 letih pod fašizmom. Kako bujen je ta razvoj, nam potrjuje tudi primerjava s podeželskimi predeli sosedne cone A, kjer kmetijstvo propada, slovenskega kmeta pa skušajo z različnimi prevezami pognati z rodne grude. Ta cvetoča rast je obenem tudi odgovor, zakaj so Bujsčani na zadnjih upravnih volitvah decembra lani skoraj soglasno izrazili svoje polno zaupanje kandidatom Ljudske fronte. Janko Jeri

V Sevnici veliko grade

Sevnčanini so lahko ponosni na svoja dela, ki so močno spremenila zunanost mesta. Lepo urejeno občinsko poslopje je eno najlepših v krškem okraju. Tudi sejmšče je lahko zgled mnogim občinam. Nedavno so uredili cestno razsvetljavo in mesto je že daljša ozvočeno. Lani in v tem letu so popravili mnogo mostov in občinskih poti, za kar so porabili več kot pol milijona dinarjev. Storili so tudi vse potrebno, da je na Savi pri Logu začel voziti brod, ki so ga posebno prebivalci iz Studenca in Loga zelo veselijo. Doslej so morali v Sevnico čez oddaljeni most, pa jim je brod skrajšal pot skoraj za eno uro. S sredstvi, ki so jih prispevala sevnška podjetja in občina sama, so nabavili rešilni avto, davno željo občanov. Ta pa jim je bil res že potreben, če vzamemo, da je do najbližje bolnice nič več kot 27 km. Pred kratkim so zgradili merilni urad za vinske sode, kar je velika pridobitev za sevnške vinogradnike. Zelo lepo bi bilo, če bi katero izmed vinskih podjetij iz Brežic ali Kostanjevice odprlo svojo vinskno klet v Sevnici, kjer bi vinogradniki lahko prodali svoje pridelke in kjer bi si gostinski obrati nabavljali vino. Urejuje se tudi gostinsko poslopje, tako da Sevnčanov ne bo sram sprejemati tujce, ki se še sedaj radi ustavljajo v mestu. Misli bi torej treba še na ureditev prostorov okoli postajnega poslopja.

V bližnji in daljni bodočnosti se bo še pomladilo to, že tako lepo mesto. Ob Savi nameravajo urediti krasen drevored, ki bo spremenil podobo savskega obrežja. Tudi kopališče je v načrtu, toda prišlo bo na vrsto v daljni bodočnosti, ker je pač vezano na sredstva, ki jih za sedaj ni na razpolago. Sicer pa se bo mogoče še našel kak izhod in tudi ta lepa zamisel Sevnčanov bo prej kot slej uresničena.

Ljudski odbor je sklenil, da bodo uredili še letos opranje talne vode za vodovod. Vodovod bodo podaljšali do Orehovega, ki bo z njim mnogo pridobil. Na Ledini bodo zgradili šolsko poslopje, ki je nujno potrebno otrokom, ki morajo hoditi sedaj precej daleč v

šolo. Pravijo, da bodo uredili prostore samo za dve učilnici in stanovanje, pozneje pa še kaj. Tudi občinskih poti v bodoče ne bodo zanemarjali. V kratkem bodo popravili štiri mostove, ki so v zelo slabem stanju.

Ze daljša razpravljajo o okrajnem mostu čez Savo, ki bi ga bilo treba popraviti, a se nihče ne spomni tega. Vse kaže, da bo prej prispela prepoved prometa čezenj. In kaj bo potem? Takih mostov pa je še več v krškem okraju.

V Sevnici so dobili tudi Narodno banko, v kratkem pa še sodišče. Ne bilo bi odveč, če bi uredili, da bi okraj uradoval ob uradnih dnevih v Sevnici, ki je precej oddaljena od Krškega. Tu je treba upoštevati pač to, da so pri-

ključeni k okraju kraji, kot n. pr.: Sentjanž, Tržišče, Telče itd., ki so oddaljeni od Krškega še bolj kot Sevnica. Mislim, da tako uradovanje izven stalnih prostorov okraja ne bi bila nobena komodnost, ampak bi s tem samo pomagali prebivalcem ter jim prihranili mnoga pota in stroške. Nujno potrebno pa bo tako uradovanje, če bo sedež okraja v Brežicah, ki so mnogo primernejše zanj. O tem so namreč že razpravljali na okraju, dokončno pa bo odločeno v Ljubljani.

Toliko o Sevnici, ki se lahko upravičeno ponaša s svojimi dosedanjimi uspehi. Želimo, da bi se Sevnica čimprej uvrstila med najlepša mesta v Sloveniji.

-nc

„Kuverta“

tovarna kuvert in papirnatih vrečic, Ljubljana Titova 67 telefon 20-807

nudi: kuverte, pisemski papir, špecerijske in dišavne vrečice s in brez tiska, zavijalni manufakturni papir i. t. d. po najnižjih cenah.

POMLADANSKI VELESEJEM V ZAGREBU

(Nadaljevanje s 5. strani)
izvodnji. Toda to je le ena plat zvona. Druga plat pa so cene. Med kupci na sejmu vlada nekako prepričanje, da se sedanje cene ne bodo mogle obdržati, in so med drugim tudi prav zaradi tega dokaj previdni. Razen številnih vrst in vzorcev blaga je tu še precej pletenin, ki po izjavah razstavljalcev ne gredo preveč dobro v promet. Velika je tudi izbira raznih nogavic, perila, samoveznih itd. Pisanost teh paviljonov se ponuja vsakomur kar sama od sebe, toda kupcev ni. Ponudba pri takih cenah daleč presega povpraševanje.

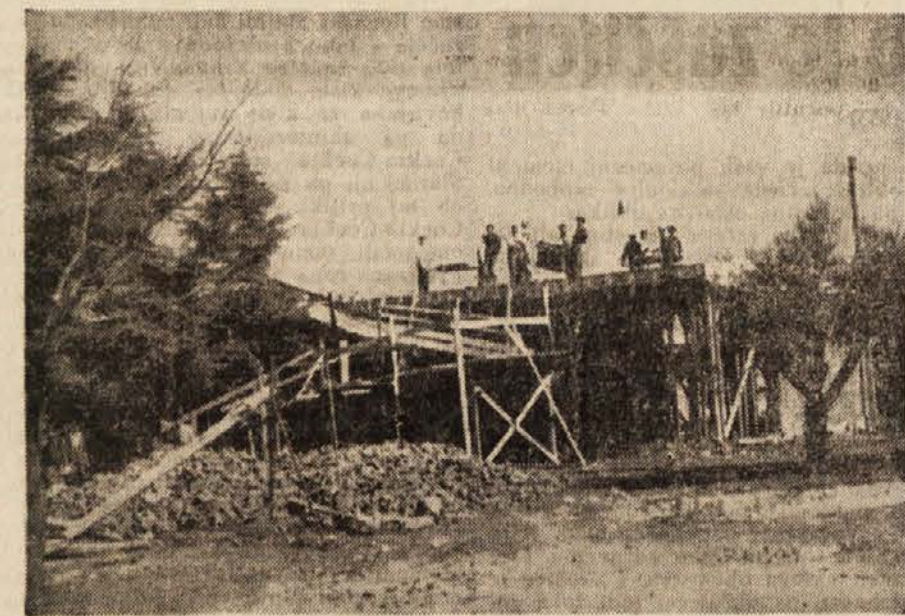
Močno je zastopana na velesejmu tudi kemična industrija. Razen zdravil, zelo lepih steklarskih proizvodov in izdelkov iz papirja je razstavljenih mno-

go raznih toaletnih in lepotalnih predmetov. Tako na primer razstavlja kolonjske vode in razna kozmetična sredstva nad 300 podjetij. Razne kisline, soli, smole, derivate, gnojila, zaščitna sredstva, kemično-tehnični proizvodi, lepila itd. pričajo o bogati izbiri in dokajšnjem razvoju kemične industrije. Tu razstavlja tudi tovarne Jugovinil.

V razstavnih prostorih živilske industrije so močno zastopane razne tovarne likerjev in proizvajalci ter gostinsti z alkoholnimi pijačami. Tudi tu je izbira velika. Razen tega pa je na tem mestu še precej mesnih izdelkov, raznih konserv in suhega sadja. Prav lepo je razvidna ostra konkurenca med tobaknimi tovarnami. Le-te imajo vrsto novih cigaret in dokaj različne cigarete ene vrste — saj na primer lahko dobiš v enem dnevu kar po šest in še več vrst ene cigarete. Vprašanje je, ali je tako »izobilje« še popolnoma na mestu. Precej je razstavljenih tudi izdelkov iz usnja in gume. Med tovarnami gumijskih proizvodov razstavlja Borovo, Sava, Record in tovarna Tiger iz Pirota. Za zadnjo je mogoče reči, da po kvaliteti dokaj zaostaja za drugimi, vsaj kar se otroških škorenčkov in nekaterih drugih stvari tiče. V čevljarstvu stroki pa precej zaostaja Borovo.

Razen navedenih razstavljalcev in proizvodov nam nudi ne ravno preveč zanimivo sliko paviljon lesne industrije. Le-tu prevladuje pohištvo, ki pa je razen nekaj izjem starih tipov To velja predvsem za kuhinjsko opremo, deloma pa tudi za spalnice. Veselja vredno pa je, da tokrat v lesni industriji ne prevladujejo hlodi in deske marveč končni izdelki. Kvaliteti le-teh pa bo treba posvetiti veliko več skrbi.

Taki so nekateri vtisi z letošnjega velesejma. Še nekaj obiskovalcev je razmeroma malo. Kje je temu krivda, je vprašanje. Res donarja ni na pretek in tudi velesejem ima svoje slabosti, toda podoba je, da so bili tudi ljudje premalo seznanjeni. M. M.

Ob obali urejajo paviljone za goste

okraja še vedno poljedelstvo in zlasti vinogradništvo.

Buje, sedež okraja, so se stisnile na bregu. To je značilno istrsko mesto z malo široko glavno cesto in z ozkimi uličicami, kamor prodre sončni žarek le opoldne. Toda v nekaj letih po osvoboditvi so Buje že precej spremenile podobo. V središču mesta na Titovem trgu so zgradili velik, sodoben zadružni dom, malo višje pa ponos Bujsčanov, novo hrvaško gimnazijo, ki simbolično dominira nad mestom. Pravkar so začeli z deli za postavitev spomenika padlim Bujsčanom v narodnoosvobodilni borbi; izklesal ga je priznani jugoslovanski kipar Avgustinčić. Spomenik bo veljal okoli 4 milijone dinarjev; prostovoljne prispevke so že začeli zbirati. Ljudje se radi odzivajo, saj se zavajo, da bodo dali s tem spomenikom zunanje priznanje in ohranili večeren spomin na tiste, ki so jim z ramo obrami z jugoslovanskimi brati izbojevali svobodo. 450 borcev iz bujskega okraja se je borilo v NOV in v partizanskih odredih, 28 narodnoosvobodilnih odborov je delovalo na osvobodjenem ozemlju, 400 žrtev je dal ta, sicer mali okraj v borbi proti tujemu zatiralcu.

Predsednika okrajnega gospodarskega sveta tov. Ante Blaževića smo našli v njegovem štabu, kjer je skupaj s predstavniki okrajnega ljudskega odbora in s svojimi sodelavci pregledoval načrte za graditev stanovanjskega naselja v Umagu. Razpravljali so o tem, ali je bolje graditi stanovanjske kolonije ali pa stanovanjske hišice. Končno so sklenili, da bodo poleg dveh velikih stanovanjskih zgradb zgradili še vrsto enostanovanjskih hiš. Komaj smo ujeli nekaj trenutkov, da nam je razložil letošnji družbeni načrt bujskega okraja, ki predvideva le nekaj manj kakor milijardo dinarjev investicij.

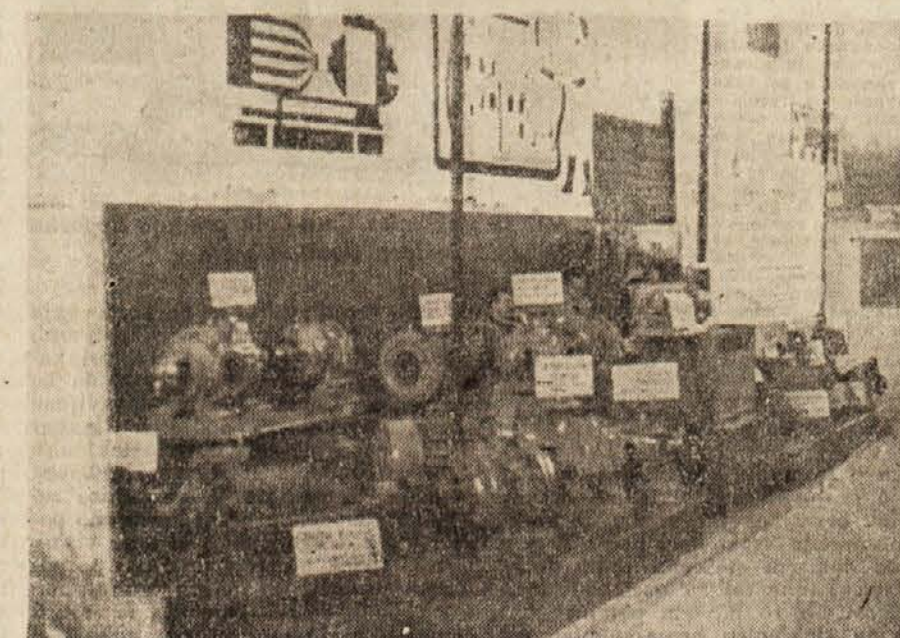
Največ, 172 milijonov, bodo dali za industrijo in rudarstvo, sledi 140 milijonov za stanovanjsko in komunalno

nam je zagotavljal, da bo pletilnica te dni že začela obratovati. Izdelovali bodo volneno konfekcijo iz uvožene in iz najboljših domače volne. Obrat bo zaposlil 88 delavcev, ki bodo v eni izmeni, t. j. v osmih urah, predelali 106 kg volne.

Nadaljevali smo pot ob obali, ki tukaj ni kraška, temveč se zemlja položno spušča v morje. Za trenutek smo se ustavili v Dajli, kjer je najboljša kmečka delovna zadruga v bujskem okraju. Najlepše spričevalo njenega dobrega dela je dejstvo, da je za vstop v zadrugo toliko interesentov, da jih ne more več sprejeti.

Po načrtu bodo obmorsko mesto Umag spremenili v središče bujske »riviere«, v najvažnejše turistično središče. Prelepa je tu istrska obala, posejana z osamljenimi macesni in oljčnimi gajli. Dolga peščena plaža se polagoma spušča v morje. Lani so popolnoma obnovili sedanji hotel »Beograd«, ki je skupaj s hoteli »Belvedere«, »Gatler« in »Miramare« zaseden že za vso sezono od 16. maja do konca septembra. Poleg hotelov je tu raztresenih še vrsta manjših pensionov, ki so bili med vojno precej poškodovani in so zvečine brez pohištva. Vse, kar je mogoče, bodo letos obnovili in med seboj povezali z zgraditvijo modernega paviljona, v katerem bodo restavracija, plesna dvorana, okrepčevalnica itd. Posamezno vzdrževanje pensionov se namreč ne bi izplačalo. Okoli paviljona urejujejo edinstven park, ki bo zelen poleti in pozimi, ker je ves iz oljčnih nasadov. Pridobili bodo 150 novih postelj in poživili nekdanje tradicije tukajšnjega turizma, saj je bilo pred vojno v obmorskih krajih bujskega okraja v sedanji tudi od 60 do 80.000 nočnih Ceprav vsi objekti še niso dograjeni, je zanje že zdaj živo zanimanje in so sprejeli na okraju že več ponudb z Reke in iz Ljubljane.

Toda skrb za pospeševanje turizma je del velikih investicij v Umagu, ki

Na sejmu so tudi centrifugalne črpalke različne moči

»PARTIZAN« je za tesnejše sodelovanje s športnimi zvezami

V Beogradu je bila letna skupščina Zveze za telesno vzgojo »Partizan« Jugoslavije, kateri je prisostvovalo 274 delegatov iz vse države.

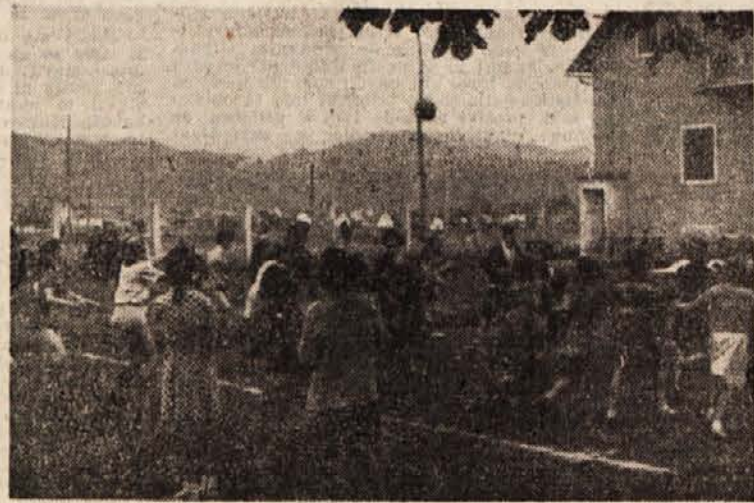
Iz poročila nadzornega odbora je razvidno, da je organizacija »Partizan« krila 95,48% svojih potreb z dotacijami.

Ob zaključku skučnine je bila predlagana delovna akcija za leto 1953, ki je bila sprejeta s 95,48% glasov.

Tovariš Polič je razpravljal o izjavah Dušana Blagojeviča, Bore Drenovca in Vladimira Dedijera v listu »Sport«.

Ob zaključku skučnine je bila predlagana delovna akcija za leto 1953, ki je bila sprejeta s 95,48% glasov.

slavstvena telovadna akademija, ki so jo izvedli člani »Partizana« Beograd.

Telovadišče »Partizana« v Polju pri Ljubljani mladina rada obiskuje

Tržiški Partizan je drugo najboljšo društvo v Sloveniji

Letošnje leto mineva pol stoletja, kar je bilo osnovano prvo telovadno društvo »Sokol« v Trzihu, ki je takrat predstavljalo močan jez je obstoječemu »Turnverein«.

Ze v času ustanovitve je združilo društvo napredno prebivalstvo, ki je bilo takrat zaradi močnega razvite industrijske dejavnosti v pretežni večini iz delavskih vrst.

Ob okupaciji je bila zadnja seja društva dne 27. aprila 1941, takrat je v zasebnem stanovanju, kjer so sklepali, kako bi ohranili vse inventar, kakor tudi telovadno orodje in kakšno naj bo zadržanje članstva do okupatorskih sil.

mi tekmovalni, razvijem novega društvenega prapora, z odkritjem spominske plošče v NOB padlih članov in z javnim telovadnim nastopom, ki bo združen s okrajnim zletom vseh gorenjskih društev.

Društvo ima namen, preurediti sedanji telovadni dom ter ga povečati v stavbo, ki bo v ponos tudi vsem delovnim kolektivom in organizacijam.

Obnovljeni telovadni dom bo dom, v katerem se bo vzgajala tržiška mladina v zdrave, vedre, dobre delavce in odlične branitelje socialistične domovine.

F. M.

NAJBOLŠI ATLETI V PRETEKLEM TEDNU

Atletski stadion v Celju se imenuje po Bor su Kidriču

Za prvi nastop atletov in atletin AD Kidričarja je bilo v Celju veliko zanimanja, kljub zelo hladnemu in vetrovnemu vremenu sa je v nedeljo dopoldne na lepno urejenem atletskem stadionu zbralo nad 2000 ljudi.

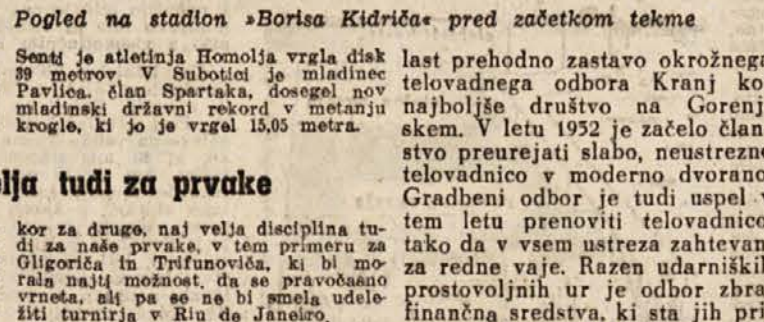
Ob tej priložnosti sta bila izboljšana še dva republiška rekorda, v metu krogle je Edi Golc z rezultatom 14,28 m izboljšal dosedanj rekord.

vanja sta bili prebrani še pismi, ki sta ju poslal maršal Tito ter tov. Kardelj, v katerih obzvalujeta, da jima čas ne dopušča udeležbe.

Ob tej priložnosti sta bila izboljšana še dva republiška rekorda, v metu krogle je Edi Golc z rezultatom 14,28 m izboljšal dosedanj rekord.

čevarja in Stankoviča. Tudi rezultata ne pre podcenjujati, v metu na 5000 metrov je bil hud boj med ličnem (Crvena zvezda) 14:17 ter Stefanovičem (Partizan) in Jovanovičem (Crvena zvezda), ki sta bila slabša le za 4 oziroma 6 desetink sekunde.

V Zagrebu je član Dinama Zarko Mandić dosegel nov hrvaški rekord v metu diska z rezultatom 44,40.

Pogled na stadion »Boris Kidričič« pred začetkom tekme

Neznani atlet — državni prvak

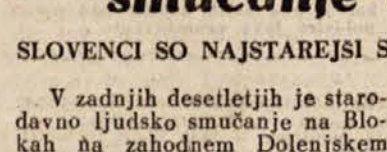
Do nedavnega prvenstva Slovenije v crosu tudi najbolj vneti ljubitelji atletike niso vedeli za mladega dijaka iz Črnomlju Brinca, ki je šele na leto predpreddelji osvojil prvo mesto.

Brinc je začel trenirati šele pred 7 meseci, za atletiko se je ogrel zelo resno in je treniral vsak dan po pol ure.

Sportni dan v Črnomlju

Telesnovzgojno društvo v Črnomlju je priredilo dvodnevno gimnazijsko »Edward Kardelj« v Črnomlju in garnizionsko Črnomelj. Zelo slab teren je oviral tekmovalce. Odbojke je prekinili že pri stanju 10:5 za gimnazijo.

Črnomeljski atlet Mihel skače visoko in lepo

Črnomeljski atlet Mihel skače visoko in lepo

Preteklo soboto in nedeljo se bila po vsej državi atletika tekmovalna, ki so se zaključila z nekaterimi zelo dobrimi rezultati. V Beogradu se je izkazal v metu na 500 m mladik Gruič, ki je z rezultatom 50,0 premagal Ho-

Disciplina naj velja tudi za prvake

23. in 24. maja bi moral biti šahovski dvoboj med Nemšijo in Jugoslavijo na desetih deskah. Preteklo leto so Nemci zmagali, vendar v našem mestu ni bilo Gligorica, Trifunoviča in Raharja. V podobnem položaju bi bila naša reprezentanca letos, če ne bi bil dvoboj na prošnjo naše Zveze zmagala na jesen, Gligorica in Trifunovič, ki igra v Rio de Janeiro, bi namreč v dvoboju prišla prepozno, sveda po lastni krivdi.

Senti je atletinja Homolja vrgla disk 89 metrov. V Subotici je mladinec Pavlica, član Spartaka, dosegel nov mladinski državni rekord v metanju krogle, ki je vrgel 15,05 metra.

PLAVANJE

Hennie Termeulen (Niz.) drugoplasirana na olimpiadi na 100 m prosto je izjavila, da ne bo več tekmovala v plavanju.

V Melbourneu je bilo prvenstvo Avstralije v plavanju, na katerem so bili doseženi izvršni rezultati, kar za Avstralec ni nič novega. Med drugim je 17-letni Jon Henricks preplaval 220 yrdov v času 2:09,8, 100 m pa v času 57,2.

Raziskovanje ljudskega smučanje na Blokah

SLOVENCI SO NAJSTAREJSI SMUČARJI V SREDNJI EVROPI

V zadnjih desetletjih je starodavno ljudsko smučanje na Blokah na zahodnem Dolenjskem ali po Valvasorju na Srednjem Kranjskem zelo zaslovelo po mednarodnem kulturnem svetu. Svedski zgodovinar Wiklund je bloškemu smučanju posvetil večje razpravo, o njej je dalje pisal pred vojno nemški športni pisatelj Carl J. Luther, ki je med drugim dejal, da smo Slovenci najstarejši smučarji v Alpah in v Srednji Evropi.

gradiva ter ga uporabil v svoji »Smučski terminologiji«. Med prvo in drugo vojno so se za bloško smučanje zanimali zlasti naši športniki, Metod Bajdura ga je celo filmal, medtem ko je naša znanost ves ta čas stala ob strani. Tu mislimo naško kulturno zgodovino, predvsem pa etnografijo, ki bi ljudsko smučanje morala proučevati v okviru ljudskega prometa.

To anketo bo Etnografski muzej izvedel še letos s sodelovanjem učitelstva v Novi vasi in pri Sv. Duhu.

Bločan na smučeh uporablja že dve palici in ne ene, kar je bilo prvotno značilno za bloško smučanje

nesla. Če danes srečamo stare ljudi na Blokah in jih vprašamo, zakaj ne gredo več po smučeh? Novo vas ali k Fari, nam običajno odgovorijo, da so jim stare smučči zgorole v vojni in da so zato danes brez njih.

Ce bomo hoteli priti do pravih rezultatov o našem ljudskem smučanju, se etnografija nikakor ne bo smela pri svojem terenskem delu omejevati zgolj na Bloke.

grafski redakciji. Podrobneje se bomo morali dalje zanimati za razne načine smučanja in njih izvore ter za vlogo smučč in smučanja v ljudskih običajih, n. pr. v pustnih, kjer dobiva bloško smučanje zabavni ali celo športni značaj.

Naša boksarska zveza je obvestila Mednarodno federacijo, da predlaga za reprezentančno Evrope, ki se bo borila v Ameriki 16. julija, naše boksarje: Hlodnja, Sovljanska in Krizmaniča.

O nezdavnih razmerah v ameriškem boksu so nedavno razpravljali pred ameriškim kongresom, ki je prejel številna pisma, v katerih ameriško ljudstvo zahteva naj prenehajo nehumani prizori na ringu.